

Projekt CISUR – Jačanje pravosudne suradnje u primjeni Uredbe o nasljeđivanju u Hrvatskoj i Sloveniji“/„CISUR – Enhancing Judicial Cooperation on the Implementation of the Succession Regulation in Croatia and Slovenia“

Koordinator: Hrvatski pravni centar (HR). Partneri: Mirovni inštitut (SI), Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske (HR), Hrvatska javnobilježnička komora (HR) i Notarska zbornica Slovenije (SI). Suradnik: Vrhovni sud Republike Hrvatske (HR).

Sladana Aras Kramar i Katarina Vučko

PREGLED POSTOJEĆEG REGULATORNOG I INSTITUCIONALNOG OKVIRA ZA PRIMJENU UREDBE O NASLJEĐIVANJU – U SLOVENIJI I HRVATSKOJ

travanj 2019.

Copyright © 2019
Hrvatski pravni centar (sva prava pridržana)

SADRŽAJ

I. UVOD	5
II. UREDBA (EU) BR. 650/2012 O NASLJEĐIVANJU	7
A. PODRUČJE PRIMJENE	7
1. Materijalno područje primjene	7
2. Teritorijalno područje primjene	8
3. Vremensko područje primjene	8
B. NADLEŽNOST	9
1. Opća nadležnost	9
2. Sporazum o izboru suda (prorogacija nadležnosti)	10
3. Supsidijarna nadležnost	11
4. Forum necessitatis	12
5. Ostala pravila	13
5.1. Ograničenje postupka	13
5.2. Prihvat ili odricanje od nasljedstva, legata ili nužnog dijela	13
5.3. Pokretanje postupka	13
5.4. Ispitivanje nadležnosti	14
5.5. Ispitivanje dopustivosti	14
5.6. Litispendencija	14
5.7. Povezani predmeti	15
5.8. Privremene i zaštitne mjere	15
C. MJERODAVNO PRAVO	15
1. Načelo jedinstva ostavine	15
2. Područje primjene mjerodavnog prava	15
3. Opće pravilo i mogućnost odstupanja od općeg pravila	16
4. Izbor prava	17
5. Posebna kolizijska pravila	18
5.1. Raspolaganje za slučaj smrti	19
5.2. Valjanost u pogledu oblika izjave o prihvaćanju nasljedstva ili odricanju od nasljedstva	20
5.3. Posebna pravila o ograničenjima koja se odnose ili utječu na nasljeđivanje određene imovine	20
5.4. Prilagodba stvarnih prava	20
5.5. Komorijenti	20
5.6. Ošasna ostavina	21
5.7. Upućivanje na daljnje pravo ili uzvrat (<i>renvoi</i>)	21
5.8. Javni red	21
5.9. Države s više od jednog pravnog sustava	21
D. PRIZNANJE I IZVRŠENJE ODLUKA O NASLJEĐIVANJU	22
1. Priznanje odluka o nasljeđivanju	22
2. „Sud“ u smislu članka 3. stavka 2. Uredbe o nasljeđivanju i javni bilježnici	22
3. Država članica podrijetla	23
4. Država članica izvršenja	23
5. Razlozi za odbijanje priznanja odluke o nasljeđivanju	23
6. Zastajanje s postupkom priznanja odluke o nasljeđivanju	26
7. Postupak za proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju	26
8. Mjesna nadležnost sudova	26
9. Zahtjev za proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju	27
10. Odluka o zahtjevu za proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju	28
11. Žalba protiv odluke o zahtjevu za proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju	28
12. Zastajanje s postupkom izvršenja odluke o nasljeđivanju	30
13. Privremene i zaštitne mjere	30
14. Troškovi postupka i besplatna pravna pomoć	30
E. PRIHVAĆANJE I IZVRŠENJE JAVNIH ISPRAVA I SUDSKIH NAGODBI U NASLJEDNIM STVARIMA	31
1. Prihvaćanje javnih isprava u nasljednim stvarima	31
2. Javna isprava u nasljednim stvarima	31
3. Dokazna snaga javne isprave u nasljednim stvarima	32

4.	Osporavanje autentičnosti javne isprave u nasljednim stvarima	33
5.	Osporavanje pravnih akata ili pravnih odnosa utvrđenih javnom ispravom u nasljednim stvarima	33
6.	Proglašenje izvršivosti javne isprave u nasljednim stvarima	33
7.	Sudska nagodba u nasljednim stvarima.....	34
8.	Proglašenje izvršivosti sudske nagodbe u nasljednim stvarima	34
9.	Nespojivost javnih isprava, sudske nagodbi te odluke o nasljeđivanju	35
F.	EUROPSKA POTVRDA O NASLJEĐIVANJU.....	35
1.	Uspostava i svrha Europske potvrde o nasljeđivanju	35
2.	Nadležno tijelo	36
3.	Zahtjev za Potvrdu.....	37
4.	Postupak i izdavanje Potvrde.....	38
5.	Sadržaj Potvrde.....	40
6.	Učinci Potvrde.....	40
7.	Ovjereni preslici Potvrde.....	42
8.	Ispravak, izmjena ili opoziv Potvrde	42
9.	Pravni lijekovi protiv odluke tijela izdavanja Potvrde	45
10.	Privremena obustava učinaka Potvrde.....	46
11.	Suradnja i razmjena podataka.....	46
III.	LITERATURA.....	47

PREGLED POSTOJEĆEG REGULATORNOG I INSTITUCIONALNOG OKVIRA ZA PRIMJENU UREDBE O NASLJEĐIVANJU – U SLOVENIJI I HRVATSKOJ

I. UVOD

Uredba br. 650/2012 o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju¹ (u daljnjem tekstu: Uredba br. 650/2012 o nasljeđivanju; Uredba) donesena je 4. srpnja 2012. godine. Njezinom donošenju prethodile su dugotrajne aktivnosti i rasprave u okviru Europske unije (EU). Ideja šireg prihvaćanja te ratifikacije Haških instrumenata među državama članicama nije se pokazala uspješnom (v. Max Planck Institute for Comparative and International Private Law 2010: 7; Ivanc, Kraljić 2016: 249-250; Aras Kramar 2018: 186.).² Već je u „Bečkom akcijskom planu“ iz 1998. godine³ bilo određeno kao prioritet donošenje europskog instrumenta na području nasljeđivanja. Uslijedio je potom „Haški program: jačanje slobode, sigurnosti i pravde u Europskoj uniji“ iz 2004. godine⁴ kojim je, također, bila naglašena potreba donošenja europskog instrumenta koji bi uređivao pitanja mjerodavnog prava u nasljednim stvarima, nadležnosti, uzajamnog priznavanja i izvršavanja odluka o nasljeđivanju te kreiranja Europske potvrde o nasljeđivanju. „Stockholmskim programom – otvorena i sigurna Europa u službi i zaštiti građana“ iz 2009. godine⁵ išlo se korak dalje, među ostalim, sa širenjem prijedloga te načela uzajamnog priznavanja odluka o nasljeđivanju te oporuka uzimajući u obzir posebnosti pravnih sustava država članica (v. više Popescu 2014: 8-9; Aras Kramar 2018: 186-187.).

„Zelena knjiga o nasljeđivanju i oporukama“ objavljena je 1. ožujka 2005. godine te je obuhvaćala upitnik o načelima i pravilima mjerodavnog prava, nadležnosti, priznavanja i izvršavanja odluka o nasljeđivanju, a koje je trebalo uzeti u obzir prilikom izrade europskog

¹ Regulation (EU) No 650/2012 of the European Parliament and of the Council of 4 July 2012 on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and acceptance and enforcement of authentic instruments in matters of successions and on the creation of a European Certificate of Succession, SL EU, L 201, 27. 7. 2012., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32012R0650> (20. 2. 2019.).

² Haška konvencija od 5. listopada 1961. o mjerodavnom pravu za oblik oporučnih raspolaganja, stupila na snagu 5. siječnja 1964., <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=40> (29. 3. 2019.), Haška konvencija od 2. listopada 1973. o međunarodnom upravljanju imovinom umrlih osoba, stupila na snagu 1. srpnja 1993., <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=83> (29. 3. 2019.), Haška konvencija od 1. srpnja 1985. o mjerodavnom pravu za *trust* i o njegovu priznanju, stupila na snagu 1. siječnja 1992., <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=59> (29. 3. 2019.), Haška konvencija od 1. kolovoza 1989. o mjerodavnom pravu za nasljeđivanje imovine umrlih osoba, nije još stupila na snagu, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=62> (29. 3. 2019.).

³ Vienna Action Plan od 3. prosinca 1998., SL EU, C 19, 23. 1. 1999., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31999Y0123%2801%29> (29. 3. 2019.).

⁴ The Hague Programme: strengthening freedom, security and justice in the European Union, SL EU, C 53, 3. 3. 2005., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52005XG0303%2801%29> (29. 3. 2019.).

⁵ The Stockholm Programme – An open and secure Europe serving and protecting citizens, SL EU, C 115, 4. 5. 2010., <http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/EU-framework/EUframeworkgeneral/The%20Stockholm%20Programme%202010/Stockholm-Programme-2010-EN.pdf> (29. 3. 2019.).

instrumenta na području nasljeđivanja.⁶ Potom je 2009. godine objavljen Prijedlog Uredbe o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju.⁷

Uredba br. 650/2012 o nasljeđivanju sadrži odredbe o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju ili, ako je to slučaj, prihvaćanju, izvršivosti i izvršenju odluka, javnih isprava i sudskih nagodbi u nasljednim stvarima te o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju. Cilj je Uredbe br. 650/2012 o nasljeđivanju, kako je to istaknuto u Preambuli, olakšati pravilno funkcioniranje unutarnjeg tržišta uklanjanjem prepreka slobodnom kretanju osoba koje se trenutačno susreću s poteškoćama u ostvarivanju svojih prava u kontekstu nasljeđivanja koje ima prekogranični element. Tomu treba pridodati da građani EU-a moraju imati mogućnost unaprijed organizirati svoje nasljeđivanje te da je potrebno učinkovito zaštititi prava nasljednika i legatarata, drugih osoba bliskih umrloj osobi i vjerovnika ostavine (t. 7., t. 80. Preambule Uredbe).

Radi ispravne te ujednačene primjene Uredbe br. 650/2012 o nasljeđivanju donesena je i Provedbena uredba Komisije (EU) br. 1329/2014 od 9. prosinca 2014. o uspostavi obrazaca iz Uredbe (EU) br. 650/2012 o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju⁸ koja sadrži obrasce za ovjeru odluke o nasljeđivanju, odnosno sudske nagodbe i javne isprave u nasljednim stvarima, kao i zahtjeva te Europske potvrde o nasljeđivanju.

12. prosinca 2014. godine u Republici Hrvatskoj donesen je Zakon o provedbi Uredbe (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju (u daljnjem tekstu: Zakon o provedbi Uredbe)⁹ kojim se određuje mjesna nadležnost za odlučivanje o ostavini, nadležna tijela za postupanje i donošenje odluka te postupci u području primjene Uredbe (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju.

⁶ Green Paper on Succession and Wills, COM(2005) 65 final, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52005DC0065> (29. 3. 2019.).

⁷ Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and authentic instruments in matters of successions and the creation of a European Certificate of Succession, COM(2009) 154 final, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52009PC0154> (29. 3. 2019.).

⁸ Commission Implementing Regulation (EU) No 1329/2014 of 9 December 2014 establishing the Forms referred to in Regulation (EU) No 650/2012 of the European Parliament and of the Council on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and acceptance and enforcement of authentic instruments in matters of succession and on the creation of a European Certificate of Succession, SL EU, L 359, 16. 12. 2014., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32014R1329> (20. 2. 2019.) (u daljnjem tekstu: Provedbena uredba br. 1329/2014).

⁹ Narodne novine Republike Hrvatske, br. 152/14.

U području pravosuđa, Slovenija općenito ne donosi posebne propise za provedbu europskih procesnih uredbi u nacionalno pravo. Međutim, ako je to slučaj, to je, u pravilu, djelomično, a ne potpuno uređenje provedbe uredbe u slovensko pravo. Takav primjer djelomičnog propisivanja provedbe je i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o nasljeđivanju (ZN), koji je Zakonu o nasljeđivanju dodao treće poglavlje pod naslovom „Odredbe za provedbu Uredbe 650/2012/EU“, posebice za određivanje nadležnih tijela za njenu provedbu. Zbog takvog minimalističkog pristupa provedbi uredbi, u Sloveniji je često potrebno analogno primjenjivati važeća pravna pravila koja reguliraju slične pravne odnose kako bi se popunile pravne praznine. Analogna primjena pravnih pravila ponekad dovodi i do rezultata koji su u suprotnosti s odredbama uredbi. U takvim slučajevima, odredbe pravnih akata EU-a imaju prednost nad odredbama nacionalnog prava.¹⁰

II. UREDBA (EU) BR. 650/2012 O NASLJEĐIVANJU

A. PODRUČJE PRIMJENE

1. Materijalno područje primjene

Područje primjene Uredbe vrlo je široko. Pokriva sve građanskopravne aspekte nasljeđivanja za slučaj smrti, dakle, sve oblike prijenosa imovine, prava i obveza za slučaj smrti, bilo dobrovoljnim prijenosom umrlog temeljem raspolaganja za slučaj smrti, bilo prijenosom zakonskim nasljeđivanjem. (t. 9. Preambule Uredbe).

Točka 11. Preambule Uredbe propisuje da bi se Uredba trebala primjenjivati samo na nasljeđivanje, ali ne i na ostala područja građanskog prava. Iz materijalnog područja primjene isključeni su aspekti povezani s javnim pravom: porezni, carinski ili upravni predmeti (čl. 1. st. 1. Uredbe). Drugi stavak prvog članka Uredbe nadalje daje iscrpan popis područja na koja se ova Uredba ne primjenjuje.¹¹ Na primjer, pitanja koja se odnose na pravo društava i zaklada te stvarno pravo su isključena.

¹⁰ Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nasljeđivanju, EVA 2015-2030-0018, 12. siječnja 2016.

¹¹ Prema članku 1. st. 2. Uredbe iz područja primjene Uredbe isključeni su: (a) status fizičkih osoba, kao i obiteljski odnosi i odnosi koji imaju usporedive učinke po pravu koje se primjenjuje na takve odnose; (b) pravna ili poslovna sposobnost fizičkih osoba, ne dovodeći u pitanje točku (c) članka 23. st. 2. i članak 26.; (c) pitanja u vezi nestanka, odsutnosti i presumirane smrti fizičke osobe; (d) pitanja u vezi imovinskih odnosa između supružnika i imovinskih odnosa koja imaju po pravu koje se primjenjuje na takve odnose usporedive učinke kao brak; (e) obveze uzdržavanja, osim onih koje nastaju zbog smrti; (f) formalna valjanost raspolaganja u slučaju smrti, napravljena u usmenom obliku; (g) pravo i imovina koji su nastali ili se prenose na drugi način koji nije nasljeđivanje, na primjer darovanje, zajedničko vlasništvo više osoba koje prelazi na preživjele(oga), planovi umirovljenja, ugovori o osiguranju i slični sporazumi, ne dovodeći u pitanje točku (i) članka 23. st. 2.; (h) pitanja koja uređuje pravo društava i drugih tijela, s pravnom osobnošću ili bez nje, poput klauzula u osnivačkim aktima i statutima društava i drugih tijela, s pravnom osobnošću ili bez nje, koji određuju što će biti s udjelima u slučaju smrti članova; (i) likvidaciju, brisanje ili spajanje društava i drugih tijela, s pravnom osobnošću ili bez nje; (j) osnivanje, upravljanje i likvidaciju zaklada; (k) priroda stvarnih prava; i (l) upis prava na nekretnini ili pokretnini u registar, uključujući pravne zahtjeve za takav upis te učinci upisa ili neupisa takvih prava u registar.

Primjer područja na koji se ne odnosi Uredba je i status fizičkih osoba kao i obiteljski odnosi i odnosi koji imaju usporedive učinke po pravu koje se primjenjuje na takve odnose (čl. 1. st. 2. (a) Uredbe). Status i obiteljski odnosi nadilaze područje primjene Uredbe, a utvrđivanje obiteljskopравnih odnosa je prethodno pitanje koje je, u smislu međunarodnog privatnog prava, predmet kolizijskih pravila prava države suda pred kojim se vodi postupak (*lex fori*) (Popescu 2014: 12).

2. Teritorijalno područje primjene

Uredba se primjenjuje u svim državama članicama s iznimkom **Ujedinjene Kraljevine i Irske** (članci 1. i 2. Protokola (br. 21) o stajalištu Ujedinjene Kraljevine i Irske glede područja slobode, sigurnosti i pravde, koji je priložen Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije) te **Danske** (članci 1. i 2. Protokola (br. 22) o stajalištu Danske, koji je priložen Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije). Navedene države članice nisu sudjelovale u donošenju ove Uredbe i za njih nije obvezujuća niti se na njih primjenjuje.

3. Vremensko područje primjene

U skladu s Prijelaznim odredbama Uredbe (čl. 83.), ista se primjenjuje za nasljeđivanje osoba koje su preminule 17. kolovoza 2015. ili nakon toga.

Jednako tako, izbor prava koje se primjenjuje na nasljeđivanje je valjan ako ga je ostavitelj izabrao 17. kolovoza 2015. ili nakon toga. Međutim, ako ga je ostavitelj izabrao prije navedenog datuma, u skladu s člankom 83. stavkom 2. Uredbe izbor je valjan, ako ispunjava uvjete iz poglavlja III (mjerodavno pravo) ili ako je valjan po pravilima međunarodnog privatnog prava koji su bili na snazi u trenutku izbora u državi u kojoj je ostavitelj imao svoje uobičajeno boravište ili u bilo kojoj drugoj državi čiji je bio državljanin. Slično vrijedi u pogledu valjanosti raspolaganja imovinom u slučaju smrti (čl. 83. st. 3. Uredbe).

Raspolaganje za slučaj smrti, izvršeno prije 17. kolovoza 2015., dopustivo je i materijalno i formalno valjano ako ispunjava uvjete utvrđene u poglavlju III. ili ako je i materijalno i formalno dopustivo i valjano po pravilima međunarodnog privatnog prava koji su bili na snazi u trenutku kad je raspolaganje izvršeno, u državi u kojoj je ostavitelj imao svoje uobičajeno boravište ili u bilo kojoj drugoj državi čiji je bio državljanin ili u bilo kojoj drugoj državi članici gdje se nalazi tijelo koje se bavi nasljeđivanjem.

Ako je raspolaganje za slučaj smrti izvršeno prije 17. kolovoza 2015. u skladu s pravom koje bi ostavitelj mogao izabrati u skladu s ovom Uredbom, smatra se da je to pravo izabrano kao pravo mjerodavno za nasljeđivanje.

B. NADLEŽNOST

1. Opća nadležnost

Drugo poglavlje Uredbe regulira područje nadležnosti kao jednog od najvažnijih instituta međunarodnog privatnog prava. Uredba, kao opće nadležna za odlučivanje o nasljeđivanju u cijelosti, određuje sudove države članice, u kojoj je ostavitelj imao uobičajeno boravište u trenutku smrti (čl. 4. Uredbe). Cilj navedene odredbe je spriječiti više ostavinskih postupaka pred nadležnim tijelima u više različitih država članica (Popescu 2014: 30). Sud, nadležan u skladu s Uredbom, odlučivat će u ostavinskom postupku, kako u odnosu na pokretnu tako i na nepokretnu imovinu umrlog, bez obzira na to gdje se nalazi (Ivanc 2014: 22).

Poveznica za određivanje opće nadležnosti je uobičajeno boravište, koje se često koristi u europskom pravu, jer bi trebalo osiguravati postojanje stvarne veze između pojedinca i države u kojoj se provodi nadležnost (t. 23. Preambule Uredbe). U skladu s uvodnim odredbama Uredbe, tijelo koje razmatra nasljeđivanje treba „procijeniti sve okolnosti života umrlog u godinama prije njegove smrti i prilikom njegove smrti, uzimajući u obzir sve relevantne činjenice, posebice koliko dugo i kako često je ostavitelj boravio u predmetnoj državi, ali i pod kojim uvjetima i zašto je tamo boravio“. Uobičajeno boravište zapravo je prilično neodređen pravni pojam za sudove, isti omogućuje znatan prostor za diskreciju u odlučivanju (Dutta 2013: 14).

Točka 24. Preambule Uredbe također ukazuje na to da je utvrđivanje uobičajenog boravišta kao opće poveznice složeno. Kao primjer u kojem bi utvrđivanje uobičajenog boravišta bilo složeno, navodi slučaj kada bi ostavitelj zbog profesionalnih ili ekonomskih razloga otišao na rad u inozemstvo, ponekad dugo vremena, ali je zadržao blisku i stabilnu vezu sa svojom državom podrijetla: „U takvom slučaju, moglo bi se i dalje smatrati, ovisno o okolnostima slučaja, da ostavitelj ima još uvijek svoje uobičajeno boravište u svojoj državi podrijetla koje je još uvijek središte interesa njegove obitelji i gdje se odvijao njegov društveni život“. Kao drugi primjer složenih okolnosti točka 24. Preambule Uredbe navodi slučaj da je ostavitelj živio u nekoliko država naizmjenice, a da se nije stalno nastanio u bilo kojoj od njih. U tom bi slučaju trebalo procijeniti okolnosti konkretnog slučaja, na primjer, je li ostavitelj bio državljanin jedne od tih država ili se u jednoj od njih nalazila njegova glavna imovina.

Dakle, utvrđivanje uobičajenog boravišta u praksi može uzrokovati mnogo problema. Kako bi se to olakšalo, Europska komisija je pripremila smjernice za primjenu „kriterija uobičajenog boravišta“, koji se inače odnose na utvrđivanje prava na socijalnu sigurnost, ali su svakako korisni i u području nasljeđivanja.¹² Kao što je navedeno u smjernicama, prilikom utvrđivanja uobičajenog boravišta pojedinca, moraju se uzeti u obzir posebni kriteriji, primjerice: obiteljski status i obiteljske veze, trajanje i kontinuitet prisutnosti u dotičnoj državi članici, zaposlenost (posebice mjesto gdje se obično obavlja posao), trajnost stambenog položaja, državu u kojoj pojedinac plaća porez, razloge za preseljenje i, naravno, druge kriterije koji jasno ukazuju na činjenice koje se odnose na boravak u određenoj državi članici.

2. Sporazum o izboru suda (prorogacija nadležnosti)

Pravila Uredbe osmišljena su tako da tijelo koje se bavi nasljeđivanjem u većini slučajeva primjenjuje svoje pravo (t. 27. Preambule Uredbe). Budući da u skladu s člankom 22. Uredbe ostavitelj ima mogućnost da za uređenje svojeg cjelokupnog nasljeđivanja izabere pravo države članice čiji je državljanin, Uredba također predviđa mehanizme za takve slučajeve.

Takav mehanizam je sporazum o izboru suda koji je uređen Uredbom u člancima 5. do 9. Ako je pravo koje je ostavitelj izabrao za uređenje svojeg nasljeđivanja pravo države članice čije državljanstvo ima u trenutku izbora ili prilikom smrti, stranke na koje se to odnosi mogu se sporazumjeti da sud ili sudovi te države članice imaju isključivu nadležnost odlučivati o svim nasljednim stvarima (čl. 5. st. 1. Uredbe).

Stoga, osim pravila opće nadležnosti, Uredba propisuje pravilo o prorogaciji nadležnosti, a preduvjet za njegovu primjenu je da je ostavitelj izabrao mjerodavno pravo u skladu s člankom 22. Uredbe. Drugim riječima, primjena odredbe o prorogaciji nije ovisna samo o sporazumu svih nasljednika o izboru suda, već i o prethodno izraženoj volji umrloga o pravu koje bi se primjenjivalo (Popescu 2014: 33).

Važno je naglasiti da odredba članka 5. Uredbe govori o „strankama na koje se to odnosi“, što omogućuje da se za svaki slučaj posebno, u odnosu na pitanje na koje se odnosi sporazum o izboru suda, određuje moraju li sve stranke na koje se odnosi nasljeđivanje sklopiti sporazum ili bi se neke od njih mogle dogovoriti da pred izabranim sudom pokrenu postupak glede točno određenog pitanja, ako odluka suda o tom pitanju ne bi utjecala na druge stranke iz nasljeđivanja (t. 28. Preambule Uredbe).

Sporazum o izboru suda može se sklopiti nakon otvaranja nasljedstva, ali i prije otvaranja ako je ostavitelj izabrao mjerodavno pravo (Popescu 2014: 34). Sporazum o izboru

¹² Kriteriji su dostupni na: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-13_sl.htm, 10. 3. 2019.

suda potrebno je sklopiti u pisanom obliku i datiraju ga i potpisuju stranke na koje se to odnosi (čl. 5. st. 2. Uredbe). Uredba određuje da se svako priopćenje elektroničkim sredstvima koja osiguravaju trajni zapis sporazuma smatra jednakovrijednim pisanom obliku. Međutim, i priopćenja elektroničkim sredstvima moraju ispunjavati propisanu formu ili moraju biti potpisana elektroničkim potpisom kako bi se smatrali jednakovrijednim (Poretti 2016: 568).

Članak 6. Uredbe određuje kada sud pred kojim je pokrenut postupak na temelju opće nadležnosti (čl. 4. Uredbe) ili supsidijarne nadležnosti (čl. 10. Uredbe) može odbiti nadležnost ako je ostavitelj u skladu sa člankom 22. Uredbe izabrao mjerodavno pravo:

- a) na zahtjev jedne od stranaka ako „smatra da su sudovi države članice izabranog prava u boljem položaju odlučivati o nasljeđivanju, uzimajući u obzir praktične aspekte nasljeđivanja, poput, primjerice, uobičajenog boravišta stranaka i mjesta gdje se imovina nalazi“. Radi se o diskreciji suda koja je bliža anglo-američkim pravnim tradicijama te koja omogućuje prilagođavanje okolnostima pojedinog slučaja (Max Planck Institute 2010: 40).
- b) ako su se stranke u postupku sporazumjele u skladu sa člankom 5. o prenošenju nadležnosti na sud ili sudove države članice izabranog prava. U tom slučaju se radi o obligatornom odbijanju nadležnosti u korist sudova države članice čije je pravo ostavitelj izabrao ako su se stranke sporazumjele o izboru suda te države članice.

Uredba u članku 7. određuje kada sudovi države članice čije je pravo izabrao ostavitelj u skladu sa člankom 22. imaju nadležnost odlučivati o nasljeđivanju: ako je sud pred kojim je prethodno pokrenut postupak u skladu sa člankom 6. odbio nadležnost u istom slučaju; ako su se stranke u postupku sporazumjele u skladu sa člankom 5. o prenošenju nadležnosti na sud ili sudove te države članice; ili ako su stranke u postupku izričito prihvatile nadležnost suda pred kojim je pokrenut postupak.

Uredba zadržava nadležnost suda države članice koji su odabrale stranke sporazumom o izboru suda čak i ako se ispostavi da sporazum nisu sklopile sve stranke, pod uvjetom da se stranke koje nisu sklopile sporazum upuste u postupak bez osporavanja nadležnosti suda (nadležnost na temelju upuštanja u postupak, čl. 9. st. 1. Uredbe). Ako bilo koja od stranaka koje nisu sklopile sporazum osporava nadležnost suda, sud odbija nadležnost (čl. 9. st. 2. Uredbe).

3. Supsidijarna nadležnost

Osim opće nadležnosti koja se odnosi na uobičajeno boravište umrlog, Uredba također predviđa supsidijarnu nadležnost sudova država članica kada uobičajeno boravište umrlog u trenutku smrti nije u nekoj od država članica, već u trećoj zemlji. Članak 10. Uredbe

propisuje: „(1) Ako se uobičajeno boravište umrlog u trenutku smrti ne nalazi u državi članici, sudovi države članice u kojoj se nalazi imovina ostavine svejedno imaju nadležnost odlučivati o nasljeđivanju u cijelosti: (a) ako je umrli imao državljanstvo te države članice u trenutku smrti; ili, ako to nije slučaj, (b) ako je umrli imao svoje prethodno uobičajeno boravište u toj državi članici, pod uvjetom da u trenutku kada je postupak pokrenut pred sudom nije proteklo više od pet godina od promjene tog uobičajenog boravišta. (2) Ako nijedan sud u državi članici nema nadležnost prema stavku 1., sudovi države članice u kojoj se nalazi imovina ostavine svejedno imaju nadležnost odlučivati o toj imovini.“

Navedena odredba odstupa od opće poveznice uobičajenog boravišta, ali za ostvarivanje supsidijarne nadležnosti ostavina se mora nalaziti u državi članici. U skladu s t. 30. Preambule Uredbe kriteriji za supsidijarnu nadležnost iz članka 10. Uredbe propisani su iscrpno, a osim njih nisu mogući drugi razlozi za ostvarivanje supsidijarne nadležnosti. Kriteriji iz članka 10. također nisu alternativne prirode, već su propisani po važnosti ili hijerarhiji: prioritet imaju sudovi države članice čiji je državljanin bio ostavitelj u trenutku smrti, tek kada takva poveznica ne postoji, uzimaju se u obzir sudovi države članice prethodnog uobičajenog boravišta. Supsidijarna nadležnost je supsidijarna u odnosu na preostale jurisdikcije utvrđene Uredbom, uključujući opću nadležnost: supsidijarna nadležnost razmatra se samo ako se opća nadležnost ne može ostvariti u nijednoj od država članica, a posljednje uobičajeno boravište je u državi koja nije članica EU-a. Kada je nadležnost sudova države članice uspostavljena u skladu sa člankom 10. Uredbe, ona se primjenjuje na cjelokupnu ostavinu, a ne samo ostavinu koja se nalazi u nadležnoj državi članici. Tako uspostavljena nadležnost primjenjuje se i na ostavinu koja se nalazi na teritoriju druge države članice ili na teritoriju tzv. treće zemlje (Popescu 2014: 36-37).

4. Forum necessitatis

Uredba u članku 11. propisuje *forum necessitatis* kako bi se spriječili slučajevi odricanja od sudske zaštite, tako da sud države članice može iznimno odlučivati o ostavini koja je usko povezana s trećom državom. U kontekstu Uredbe to se događa ako nijedan sud države članice u skladu s drugim odredbama ove Uredbe nije nadležan, ako u trećoj državi s kojom je slučaj usko povezan postupak nije moguće pokrenuti ili provesti u razumnim okvirima ili ako postupak tamo nije moguć. Drugi stavak članka 11. određuje da slučaj mora u dovoljnoj mjeri biti povezan s državom članicom suda pred kojim je pokrenut postupak.

Forum necessitatis koristi se u iznimnim slučajevima – kada je postupak apsolutno nemoguć (prirodne katastrofe, epidemija, rat ili oružani sukobi) ili kada se radi o relativnim okolnostima, kada se postupak ne može pokrenuti ili provesti u razumnim okvirima. Kao uvjet dovoljne veze s državom članicom u kojoj sud započinje postupak, moglo bi biti

državljanstvo umrlog ili prethodno uobičajeno boravište (ali ne radi se o situaciji supsidijarne nadležnosti iz članka 10. Uredbe, budući da u državi članici nema ostavine) (Popescu 2014: 38).

5. Ostala pravila

5.1. Ograničenje postupka

Na zahtjev jedne od stranaka sud može odlučiti da neće odlučivati o jednom ili više dijelova imovine koja se nalazi u trećoj državi, ako se može očekivati da njegova odluka u pogledu tog dijela imovine neće biti priznata i, prema potrebi, proglašena izvršivom u toj trećoj državi (čl. 12. st. 1. Uredbe).

5.2. Prihvat ili odricanje od nasljedstva, legata ili nužnog dijela

Jedan od ciljeva Uredbe je olakšati položaj nasljednika i legata koji ne žive u državi članici u kojoj se vodi postupak (t. 32. Preambule Uredbe). Uredba im omogućuje da po pravu mjerodavnom za nasljeđivanje pred sudom daju različite izjave, npr., o prihvatu nasljedstva, legata ili nužnog dijela ili o odricanju od nasljedstva, legata ili nužnog dijela ili izjavu o ograničenju njihove odgovornosti za obveze koje proizlaze iz ostavine, i to pred sudom njihovog uobičajenog boravišta. Sud mora prihvatiti takvu izjavu ako se po pravu te države članice takve izjave smiju davati pred sudom (čl. 13. Uredbe).

5.3. Pokretanje postupka

Jedan od ciljeva Uredbe je spriječiti izdavanje nespojivih odluka u različitim državama članicama. Ovom cilju pridonose i odredbe članka 14. Uredbe kojima se određuje trenutak kada se smatra da je sud pokrenuo postupak:

- u trenutku u kojemu je pismeno kojim se pokreće postupak, ili jednakovrijedno pismeno, predano sudu, pod uvjetom da osoba koja pokreće postupak nije nakon toga propustila poduzeti radnje koje je morala poduzeti u vezi s dostavom pismena protustranci;
- ako pismeno mora biti dostavljeno prije njegova podnošenja sudu, u trenutku u kojemu ga je primilo tijelo odgovorno za dostavu, pod uvjetom da osoba koja pokreće postupak nije nakon toga propustila poduzeti radnje koje je morala poduzeti kako bi pismeno bilo predano sudu; ili
- ako postupak pokreće sud po službenoj dužnosti, u trenutku kada je donesena odluka suda o pokretanju postupka ili, ako takva odluka nije nužna, u trenutku kada je sud zabilježio slučaj.

5.4. Ispitivanje nadležnosti

Kad se pred sudom države članice pokrene postupak o nasljednoj stvari za koji taj sud u skladu s ovom Uredbom nije nadležan, sud se po službenoj dužnosti proglašava nenadležnim (čl. 15. Uredbe).

5.5. Ispitivanje dopustivosti

Članak 16. Uredbe osigurava mogućnost sudjelovanja u postupku strankama koje nemaju svoje uobičajeno boravište u državi članici u kojoj se protiv nje vodi postupak. Ako se takva stranka ne upusti u postupak, nadležni sud zastaje s postupkom sve dok se ne utvrdi da je tuženiku pravodobno dostavljeno pismo o pokretanju postupka, ili jednakovrijedno pismo, tako da je mogao pripremiti svoju obranu ili da su u tom smislu poduzete sve potrebne mjere (čl. 16. st. 1. Uredbe).

Umjesto članka 16. stavka 1., primjenjuju se odredbe članka 19. Uredbe (EZ) br. 1393/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. studenoga 2007. o dostavi u državama članicama sudskih i izvansudskih pismena u građanskim ili trgovačkim stvarima, ako pismo o pokretanju postupka ili drugo jednakovrijedno pismo mora biti poslano iz jedne države članice u drugu, u skladu s navedenom Uredbom.

Ako se mora dostaviti pismo o pokretanju postupka ili jednakovrijedno pismo u inozemstvu, a nisu primjenljive odredbe Uredbe (EZ) br. 1393/2007, primjenjuje se članak 15. Haške konvencije od 15. studenoga 1965. o dostavi u inozemstvo sudskih i izvansudskih pismena u građanskim i trgovačkim stvarima.

5.6. Litispencija

Izbjegavanju nespojivih odluka namijenjena je i odredba članka 17. Uredbe o litispenciji koja će se primijeniti ako se isti slučaj nasljeđivanja iznese pred različitim sudovima u različitim državama članicama. To će pravilo tada odrediti koji će se sud na kraju baviti slučajem nasljeđivanja (t. 35. Preambule Uredbe).

Ako se pred sudovima različitih država članica vode postupci o istom zahtjevu u kojima sudjeluju iste stranke, svi sudovi osim onog pred kojim je prvo započet postupak zastaju s postupcima po službenoj dužnosti, sve dok se ne utvrdi nadležnost suda koji je prvi započeo postupak (čl. 17. st. 1. Uredbe). Nakon što se utvrdi nadležnost suda koji je prvi započeo postupak, svi ostali sudovi, osim onoga koji je prvi započeo postupak, proglašavaju se nenadležnima u korist tog suda (čl. 17 st. 2. Uredbe).

5.7. Povezani predmeti

Predmeti se smatraju povezanimima ako među njima postoji toliko bliska veza da postoji interes da se odvijaju zajedno i da bude donesena jedna odluka kako bi se izbjegla opasnost donošenja nepomirljivih odluka zbog vođenja odvojenih postupaka (čl. 18. st. 3. Uredbe). Ako se pred sudovima različitih država članica vode povezani postupci, s postupkom mogu zastati svi sudovi osim onog pred kojim je započet prvi postupak (čl. 18. st. 1. Uredbe).

5.8. Privremene i zaštitne mjere

Članak 19. Uredbe određuje: „*Pred sudovima države članice može se uložiti zahtjev za određivanje takvih privremenih i zaštitnih mjera koje su predviđene u pravu te države čak i u slučaju u kojemu su, sukladno odredbama ove Uredbe, za donošenje odluke o meritumu predmeta nadležni sudovi druge države članice.*“

C. MJERODAVNO PRAVO

1. Načelo jedinstva ostavine

Uzimajući u obzir činjenicu da u kolizijskom pravu država članica ne postoje jedinstvena stajališta, načelo jedinstva ostavine je najvažnije postignuće europskog zakonodavca. Točka 37. Preambule Uredbe navodi da bi pravo koje je usko povezano s nasljeđivanjem trebalo „*urediti nasljeđivanje u cijelosti, to jest, svu imovinu koja čini ostavinu, bez obzira na vrstu imovine i na to je li imovina smještena u drugoj državni članici ili u trećoj državi*“.

Istodobno, točka 27. Preambule Uredbe navodi da su pravila ove Uredbe „*zamišljena tako da se osigura da tijelo koje se bavi nasljeđivanjem u većini situacija primjenjuje svoje pravo*“.

Uredba stoga uključuje dvostruki aspekt načela jedinstva ostavine: primjenu jednog prava bez obzira na prirodu imovine koja je sastavni dio ostavine i bez obzira na mjesto imovine, a istodobno i povezanost prava koje uređuje nasljeđivanje i suda (ili tijela) koji je nadležan za odlučivanje o nasljeđivanju. U skladu sa člancima 4. i 21. st. 1. Uredbe, ovo jedinstvo počiva na uobičajenom boravištu umrlog u trenutku smrti. Primjenom načela jedinstva ostavine više ne postoji razlika između pokretne i nepokretne imovine koja je do sada bila važna u pravima država članica (Popescu 2014: 39; Dutta 2013: 14).

2. Područje primjene mjerodavnog prava

U skladu s načelom jedinstva ostavine, članak 23. st. 1. Uredbe određuje da pravo određeno prema članku 21. (opće pravilo) ili članku 22. (pravo koje izabere ostavitelj) uređuje

nasljeđivanje osobe u cijelosti. To pravo će odrediti i korisnike u pojedinom slučaju nasljeđivanja - nasljednike, legatere i osobe s pravom na nužni dio (t. 47. Preambule Uredbe).

Ovdje valja napomenuti da Uredba ne stavlja u prvi plan prava država članica budući da članak 20. propisuje da se primjenjuje svako pravo na koje upućuju pravila Uredbe, bez obzira na to je li to pravo jedne od država članica. Stoga može biti i pravo treće države ako je to, u skladu s pravilima Uredbe, uže povezano s pitanjem ostavine.

U drugom stavku članka 23. Uredbe određuju se pitanja na koja će biti odgovoreno mjerodavnim pravom. Iz točke 42. Preambule Uredbe proizlazi da pravo mjerodavno za nasljeđivanje treba uređivati „*nasljeđivanje od početka postupka do prijenosa vlasništva na imovini koja čini ostavinu korisnicima kako je određeno zakonom. Trebalo bi regulirati i pitanja upravljanja ostavinom i odgovornosti za dugove iz nasljedstva.*“ Popis je opsežan, ali ne i iscrpan, što znači da se mogu uzeti u obzir i druga pravna pitanja koja su uređena pravom određenim u skladu s Uredbom:

- (a) uzroke, trenutak i mjesto otvaranja nasljedstva;
- (b) utvrđivanje korisnika, njihovih odgovarajućih dijelova i obveza koje njima može nametnuti ostavitelj te utvrđivanje ostalih nasljednih prava, uključujući nasljedna prava preživjelog bračnog ili izvanbračnog druga;
- (c) sposobnost nasljeđivanja;
- (d) lišenje nasljedstva i isključenje zbog nedostojnosti;
- (e) prijenos na nasljednike i, ovisno o slučaju, na legatere imovine, prava i obveza koji čine ostavinu, uključujući uvjete i učinke prihvata i odricanja od nasljedstva ili legata;
- (f) ovlasti nasljednika, izvršitelja oporuke i drugih upravitelja ostavinom, posebno u odnosu na prodaju imovine i namirenje vjerovnika, ne dovodeći u pitanje ovlasti navedene u članku 29. st. 2. i st. 3. Uredbe;
- (g) odgovornost za dugove iz nasljedstva;
- (h) raspoloživi dio ostavine, nužne dijelove i ostala ograničenja slobode raspolaganja imovinom za slučaj smrti, kao i zahtjeve koje bi osobe bliske umrlom mogle ostvarivati iz ostavine ili protiv nasljednika
- (i) vraćanje ili smanjivanje darova, predujmova na račun nasljednog dijela ili legata prilikom utvrđivanja nasljednih dijelova pojedinih korisnika; i
- (j) podjelu ostavine.

3. Opće pravilo i mogućnost odstupanja od općeg pravila

Kao i kod određivanja nadležnosti, posljednje uobičajeno boravište je i u odnosu na odredbe mjerodavnog prava opća poveznica: „*Osim ako je drukčije predviđeno ovom*

Uredbom, pravo mjerodavno za nasljeđivanje u cijelosti pravo je države u kojoj je umrli imao svoje uobičajeno boravište u trenutku smrti“ (čl. 21. st. 1. Uredbe).

Kao što je spomenuto u poglavlju B ovog izvješća, pojam uobičajenog boravišta tijelima dopušta znatan stupanj diskrecije u pojedinačnom slučaju, ali u praksi određivanje uobičajenog boravišta umrlog može biti prilično složeno.

U članku 21. stavak 2. Uredba određuje klauzulu odstupanja koja se može iznimno primijeniti u pojedinačnim slučajevima u kojima je ostavitelj u vrijeme smrti bio „očigledno bliže povezan“ s državom koja nije država čije bi pravo bilo mjerodavno prema članku 21. stavku 1. U takvim slučajevima, pravo koje se primjenjuje na nasljeđivanje je pravo te druge države. Ova odredba dopušta sudu da primjenjuje strano pravo s kojim je ostavitelj bliže povezan, dok u isto vrijeme ne dovodi u pitanje svoju nadležnost koja je povezana s posljednjim uobičajenim boravištem umrloga (Dutta 2013: 14).

Odredba članka 21. stavka 2. Uredbe ne sadrži pojedinosti o tome koje bi okolnosti mogle izazvati odstupanje od općeg pravila. Međutim, iz Preambule Uredbe proizlazi da je europski zakonodavac imao u vidu situaciju u kojoj se svi elementi povezani s nasljeđivanjem nalaze u određenoj državi (imovina, nasljednici umrloga, možda je ostavitelj čak i imao državljanstvo te države), kao i prošlo uobičajeno boravište umrlog, a posljednje uobičajeno boravište je nastupilo samo kratko vrijeme prije smrti (Popescu 2014: 43). Kao što točka 25. Preambule Uredbe navodi, „tijelo koje se bavi nasljeđivanjem može u iznimnim slučajevima – ako se, na primjer, ostavitelj preselio u državu svojeg uobičajenog boravišta relativno nedavno prije svoje smrti i sve okolnosti slučaja ukazuju na to da je očigledno bio više povezan s nekom drugom državom – doći do zaključka da pravo, mjerodavno za nasljeđivanje, ne bi trebalo biti pravo države uobičajenog boravišta umrlog, nego radije pravo države s kojom je ostavitelj očigledno bio više povezan“. Istovremeno, točka 25. Preambule upozorava da se toj očigledno najbližoj vezi ne bi trebalo pribjegavati svaki put kada bi se određivanje uobičajenog boravišta umrlog u vrijeme njegove smrti pokazalo složenim.

Primjena klauzule odstupanja iz članka 21. stavka 2. Uredbe ne ugrožava načelo jedinstva ostavine budući da propisuje da bliža povezanost s državom koja nije država posljednjeg uobičajenog boravišta proizlazi upravo iz „svih okolnosti slučaja“ i istodobno mora postojati bliža veza s jednom (drugom) državom, a ne s više (drugih) država (Popescu 2014: 41).

4. Izbor prava

Ostavitelj može izbjeći primjenu ponekad teško predvidivih kolizijskih pravila odabirom prava koje se treba primijeniti. Ova mogućnost uređena je člankom 22. Uredbe. Članak 22. stavak 1. umrlom omogućava, da za pravo koje će urediti u cijelosti nasljeđivanje

za slučaj smrti izabere pravo države čiji je državljanin u trenutku izbora ili u trenutku smrti. Osoba s više državljanstava može izabrati pravo bilo koje od tih država čijih je ona državljanin u trenutku izbora ili u trenutku smrti. Autonomija izbora je ograničena na pravo države čiji je državljanin ostavitelj. Tako se osigurava veza između umrlog i izabranog prava te se tim ograničenjem izbjegava da se pravo izabere isključivo s namjerom da se ne ostvare legitimna očekivanja osoba koja imaju pravo na nužni dio (t. 38. Preambule Uredbe).

Ostavitelj može izabrati samo jedno pravo koje, potom, uređuje nasljeđivanje u cijelosti i s njim povezana pitanja, uključujući i to tko su nasljednici i korisnici nužnog dijela (čl. 23. st. 1. Uredbe). Izbor također isključuje svaku mogućnost primjene prava države u kojoj je imao posljednje uobičajeno boravište (opće pravilo). I u slučaju izbora prava, na snazi je načelo univerzalne primjene propisano člankom 20. Uredbe prema kojem ostavitelj koji je državljanin tzv. treće države može odabrati pravo te države (Vassilakakis 2016: 223-224).

Izbor prava može dovesti do razdvajanja pitanja nadležnosti i mjerodavnog prava. Uredba, naime, nastoji osigurati da tijelo koje se bavi nasljeđivanjem u većini slučajeva primjenjuje svoje pravo. Stoga predviđa nekoliko mehanizama koji bi se primijenili u slučajevima kada je ostavitelj odabrao pravo države članice čiji je bio državljanin (t. 27. Preambule Uredbe). Veza između prava i nadležnosti može se ponovno uspostaviti – pod uvjetom da je ostavitelj izabrao pravo države članice. U ovom se slučaju, naime, stranke (nasljednici) mogu dogovoriti da je za odlučivanje o svim pitanjima povezanim s ostavinom isključivo nadležan sud države članice čije pravo je izabrao ostavitelj.¹³ Jednako tako, u skladu sa člankom 7. (c) Uredbe nadležni su sudovi države članice čije pravo je izabrao ostavitelj, ako su stranke u postupku izričito prihvatile nadležnost suda pred kojim je pokrenut postupak (Vassilakakis 2016: 225).

Ostavitelj mora izričito navesti izbor prava u izjavi danoj u obliku raspolaganja imovinom za slučaj smrti ili izbor mora jasno i nedvosmisleno proizaći iz odredbi takvog raspolaganja imovinom (čl. 22. st. 2. Uredbe). Prema pravu koje ostavitelj izabere procjenjuje se materijalna valjanost dokumenta. Nadalje, stavak četvrti članka 22. navodi da „promjena ili opoziv izbora prava moraju ispunjavati zahtjeve u pogledu oblika promjene ili opoziva raspolaganja imovinom za slučaj smrti“.

5. Posebna kolizijska pravila

Opća kolizijska norma koja je u skladu s Uredbom odredba posljednjeg uobičajenog boravišta umrloga (ako nije izabrao pravo) ne može odgovoriti na sva pitanja vezana za

¹³ Kada ostavitelj izabere pravo tzv. treće države, veza između prava i nadležnosti nije moguća jer Uredba ne može utjecati na međunarodnu nadležnost tzv. trećih država koje su vezane svojim vlastitim pravilima.

nasljeđivanje. Potrebne su posebne poveznice kako bi se odgovorilo na pojedinačne aspekte nasljednog prava (Dutta 2013: 15).

5.1. Raspologanje za slučaj smrti

Kako bi se osigurala pravna sigurnost za osobe koje žele planirati svoje nasljeđivanje unaprijed, Uredba određuje posebna kolizijska pravila u odnosu na dopustivost i materijalnu valjanost raspolaganja imovinom za slučaj smrti (t. 48. Preambule Uredbe).

Dopustivost i materijalnu valjanost raspolaganja imovinom za slučaj smrti, osim ugovora o nasljeđivanju, uređuje pravo koje bi po ovoj Uredbi bilo mjerodavno za nasljeđivanje osobe koja je raspolagala da je ona umrla na dan kada je raspolaganje učinjeno. U slučaju ugovora o nasljeđivanju, navedeno pravo uređuje i obvezujuće učinke za stranke ugovora o nasljeđivanju, uključujući uvjete za njegov raskid (čl. 24. st. 1., čl. 25. st. 1. Uredbe). Također u slučaju raspolaganja imovinom za slučaj smrti, Uredba štiti autonomiju raspolagatelja ili stranaka ugovora o nasljeđivanju jer mogu izabrati pravo koje bi mogli izabrati u skladu sa člankom 22. Uredbe (čl. 24. st. 2., čl. 25. st. 3. Uredbe).

Članak 26. Uredbe zatim utvrđuje elemente materijalne valjanosti za potrebe članka 24. (Raspologanja imovinom za slučaj smrti, osim ugovora o nasljeđivanju) i 25. (Ugovori o nasljeđivanju). Provjera materijalne valjanosti raspolaganja imovinom za slučaj smrti može ukazivati da je raspolaganje imovinom za slučaj smrti nevažeće (t. 48. Preambule Uredbe). Ti elementi su: (a) sposobnost osobe koja raspolaže imovinom za slučaj smrti za takvo raspolaganje; (b) posebni razlozi koji zabranjuju osobi koja raspolaže raspolaganje u korist određenih osoba ili koji zabranjuju osobi stjecanje imovine za nasljeđivanje od osobe koja raspolaže; (c) dopustivost zastupanja za potrebe raspolaganja imovinom za slučaj smrti; (d) tumačenje raspolaganja; (e) prijevara, prisila, zabluda i sva ostala pitanja koja se odnose na pristanak ili volju osobe koja raspolaže.

Članak 27. određuje pravila u odnosu na oblik pisanih raspolaganja imovinom za slučaj smrti. Pisano raspolaganje imovinom za slučaj smrti valjano je u pogledu oblika ako je njegov oblik u skladu s pravom: (a) države u kojoj je izvršeno raspolaganje ili je sklopljen ugovor o nasljeđivanju; (b) države čiji je državljanin bio oporučitelj ili barem jedna od osoba na čije se nasljeđivanje odnosi ugovor o nasljeđivanju, bilo u trenutku raspolaganja ili sklapanja ugovora, bilo u trenutku smrti; (c) države u kojoj je oporučitelj ili barem jedna od osoba na čije se nasljeđivanje odnosi ugovor o nasljeđivanju imala domicil, bilo u trenutku raspolaganja ili sklapanja ugovora, bilo u trenutku smrti; (d) države u kojoj je oporučitelj ili barem jedna od osoba na čije se nasljeđivanje odnosi ugovor o nasljeđivanju imala uobičajeno boravište, bilo u trenutku raspolaganja ili sklapanja ugovora, bilo u trenutku smrti, ili (e) u odnosu na nepokretnu imovinu, države u kojoj se nalazi ta nekretnina.

5.2. Valjanost u pogledu oblika izjave o prihvaćanju nasljedstva ili odricanju od nasljedstva

Članak 29. Uredbe određuje pravila o imenovanju upravitelja kada je to obvezno ili obvezno na temelju zahtjeva po pravu države članice čiji su sudovi nadležni odlučivati o nasljeđivanju u skladu s ovom Uredbom, a pravo mjerodavno za nasljeđivanje je strano pravo. Sudovi mogu, u skladu sa svojim pravom i pod uvjetima iz Uredbe, imenovati jednog ili više upravitelja ostavinom čija je zadaća izvršavanje oporuke umrlog te upravljanje ostavinom po pravu mjerodavnom za nasljeđivanje. Ako pravo mjerodavno za nasljeđivanje ne određuje dovoljna ovlaštenja upravitelja, nadležni sud može odrediti dodatne mjere prema svom pravu, ako je to potrebno za postizanje cilja.

5.3. Posebna pravila o ograničenjima koja se odnose ili utječu na nasljeđivanje određene imovine

Neke države poznaju posebna pravila o nasljeđivanju određenih nekretnina, poduzeća ili drugih posebnih kategorija imovine koje se nalaze na njihovom teritoriju. U skladu sa člankom 30. Uredbe, ta se posebna pravila primjenjuju na nasljeđivanje u toj mjeri u kojoj su po pravu te države primjenjiva neovisno o pravu mjerodavnom za nasljeđivanje. Uredba stoga uzima u obzir ta pravila, iako točka 54. Preambule Uredbe određuje da se ovo odstupanje od primjene prava mjerodavnog za nasljeđivanje mora tumačiti strogo kako ne bi bilo u suprotnosti s općim ciljem ove Uredbe.

5.4. Prilagodba stvarnih prava

Uredba ne želi previše zadirati u pravila stvarnog prava pojedinih država članica. U točki 15. Preambule Uredbe navodi se da Uredba ne bi trebala „utjecati na ograničeni broj („*numerus clausus*“) stvarnih prava, poznatih u nacionalnim pravima nekih država članica.“ Ako se, dakle „osoba poziva na stvarno pravo koje ima po pravu mjerodavnom za nasljeđivanje, a pravo države članice u kojoj se poziva na pravo ne poznaje odnosno stvarno pravo, to stvarno pravo se, ako je to potrebno i u mogućoj mjeri, prilagođava najbližijem stvarnom pravu po pravu te države, uzimajući u obzir ciljeve i interese koje ostvaruje predmetno stvarno pravo i učinke koji su s njim povezani.“ (čl. 31. Uredbe).

5.5. Komorijenti

Kada dvije ili više osoba čije nasljeđivanje uređuju različita prava umru u okolnostima u kojima nije sigurno kojim redosljedom su nastupile njihove smrti te ako ta prava različito uređuju tu situaciju ili ako uopće o tome nemaju odredaba, nijedan od ostavitelja nema bilo koja prava na nasljedstvo drugog ili drugih ostavitelja (čl. 32. Uredbe).

5.6. Ošasna ostavina

U slučajevima kada nema ni nasljednika ni legatara, članak 33. Uredbe dopušta državi članici ili subjektu kojeg za tu svrhu imenuje ta država članica prisvajanje ostavine koja se nalazi na njezinom teritoriju, ako mjerodavno pravo to ne isključuje. Međutim, pod uvjetom da vjerovnici imaju pravo tražiti prijebaj svojih tražbina iz imovine cijele ostavine.

5.7. Upućivanje na daljnje pravo ili uzvrat (*renvoi*)

Upućivanje na daljnje pravo ili uzvrat se događa kada se pravo treće države, na koje se odnosi Uredba, odnosi (a) na pravo države članice; ili (b) na pravo druge države članice koja bi primijenila svoje pravo. Uredba isključuje *renvoi* u odnosu na prava navedena u članku 21. st. 2., članku 22., članku 27. točki (b) članka 28. i članku 30. (čl. 34. Uredbe). Ovaj članak je u skladu s općeprihvaćenim načelom izbjegavanja upućivanja na daljnje pravo ili uzvrat kada mjerodavno pravo izaberu stranke spornog pravnog odnosa. U takvom bi slučaju primjena kolizijskih pravila ugrozila prethodnu odluku stranaka i također bi predstavljala povredu načela predvidljivosti (Vassilakakis 2016: 229).

5.8. Javni red

U skladu sa člankom 35. Uredbe, primjena odredbe prava bilo koje države određene ovom Uredbom „može se odbiti samo ako je takva primjena očigledno nespojiva s javnim poretkom države suda“.

5.9. Države s više od jednog pravnog sustava

Kada se pravila Uredbe odnose na primjenu prava države s više od jednog pravnog sustava, članak 36. propisuje da se odgovarajuće pravo određuje na temelju unutarnjih kolizijskih normi te države. U nedostatku takvih unutarnjih kolizijskih pravila, stavak 2. članka 36. Uredbe sadrži pravila o tumačenju upućivanja na pravo takve države.

U slučaju da su pravo mjerodavnom za nasljeđivanje poznate kolizije zakona povezane s kategorijama osoba, svako upućivanje na pravo te države se tumači kao upućivanje na pravni sustav ili skup pravila koje određuju pravila te države koja su na snazi. U nedostatku tih pravila, primjenjuje se pravni sustav ili skup pravila s kojima je ostavitelj bio najbliže povezan (članak 37. Uredbe).

Od države članice koja se sastoji od nekoliko teritorijalnih jedinica od kojih svaka ima svoja pravna pravila u pogledu nasljeđivanja ne zahtijeva se primjena ove Uredbe na sukob zakona do kojeg dolazi samo između tih teritorijalnih jedinica (članak 38. Uredbe).

D. PRIZNANJE I IZVRŠENJE ODLUKA O NASLJEĐIVANJU

1. Priznanje odluka o nasljeđivanju

Različito od pojedinih europskih instrumenata koji su ukinuli sustav egzektivature, Uredba br. 650/2012 o nasljeđivanju uređuje pojednostavnjeni postupak egzektivature te sadrži razlikovanje između priznanja te izvršenja odluke o nasljeđivanju.¹⁴ Odluka o nasljeđivanju donesena u jednoj državi članici priznat će se u drugoj državi članici bez provođenja ikakvog posebnog postupka (čl. 39. st. 1. Uredbe).

Pod pojmom „odluka“ Uredba podrazumijeva svaku odluku o nasljednoj stvari koju je donio sud države članice, neovisno kako se odluka zvala te je li donesena u parničnom ili izvanparničnom postupku (t. 59. Preambule Uredbe), uključujući odluku o troškovima ili izdacima službenika suda (čl. 3. st. 1. g) Uredbe). Prvo, mora se raditi o odluci koja je donesena u odnosu na (materijalno) područje primjene Uredbe (čl. 1. Uredbe). Drugo, mora se raditi o odluci „suda“ države članice (čl. 3. st. 2. Uredbe). Pod državom članicom podrazumijevaju se sve države članice Europske unije, osim Danske,¹⁵ Ujedinjenog Kraljevstva te Irske.¹⁶ Ako bi se radilo o odluci izvan područja primjene Uredbe o nasljeđivanju ili o odluci suda države u kojoj Uredba o nasljeđivanju nije obvezujuća, primjenjivale bi se možebitno druge uredbe (ako postoje na tom području) odnosno nacionalno pravo odnosno države.

2. „Sud“ u smislu članka 3. stavka 2. Uredbe o nasljeđivanju i javni bilježnici

Uredba br. 650/2012 o nasljeđivanju uzima u obzir okolnost da različita tijela u pojedinim državama članicama imaju nadležnost u nasljednim stvarima te pojmu „sud“ pripisuje široko značenje: ono obuhvaća ne samo sudove u pravom smislu riječi, nego i javne bilježnike ili registarske urede, odnosno sva ostala tijela i pravne stručnjake s nadležnošću u nasljednim stvarima koji izvršavaju pravosudne funkcije ili postupaju u skladu s prenesenim ovlastima od strane pravosudnog tijela ili postupaju pod nadzorom pravosudnog tijela, uz uvjet da takva druga tijela i pravni stručnjaci jamče nepristranost i pravo svih stranaka na saslušanje i pod uvjetom da njihove odluke prema pravu države članice u kojoj djeluju: (a) mogu biti predmet žalbe ili revizije od strane pravosudnog tijela, te (b) imaju sličnu valjanost

¹⁴ Napomena: u radu se koristi pojam „izvršenje“ i njegove izvedenice budući da je to pojam koji se koristi i u službenom prijevodu Uredbe na hrvatski jezik. Uredba (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju, SL EU, L 201, 27. 7. 2012., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32012R0650&from=EN> (21. 2. 2019.).

¹⁵ Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union, Protocol (No 22) on the Position of Denmark, SL EU, C 326, 26. 10. 2012., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12012E%2FPRO%2F22> (21. 2. 2019.).

¹⁶ Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union, Protocol (No 21) on the Position of the United Kingdom and Ireland in Respect of the Area of Freedom, Security and Justice, SL EU, C 202, 7. 6. 2016., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12016E%2FPRO%2F21> (21. 2. 2019.).

i učinak kao i odluka pravosudnog tijela u istoj stvari (t. 20. Preambule Uredbe, čl. 3. st. 2. Uredbe).

U odnosu na javne bilježnike, Uredba o nasljeđivanju bi trebala svim javnim bilježnicima koji imaju ovlasti u nasljednim stvarima u državama članicama omogućiti izvršavanje tih ovlasti. Jesu li ili nisu javni bilježnici u odnosnoj državi članici vezani pravilima o nadležnosti određenim Uredbom br. 650/2012 o nasljeđivanju trebalo bi ovisiti o tome jesu li ili nisu obuhvaćeni pojmom „sud” za potrebe Uredbe. Također, akti koje izdaju javni bilježnici u nasljednim stvarima u državama članicama trebali bi biti u pravnom prometu u skladu s Uredbom br. 650/2012 o nasljeđivanju. Stoga, ako javni bilježnici izvršavaju pravosudne funkcije, njih obvezuju pravila o nadležnosti i odluke koje oni donose trebale bi biti u pravnom prometu u skladu s odredbama o priznavanju, izvršivosti (ovršnosti) i izvršavanju odluka. Ako javni bilježnici ne izvršavaju pravosudne funkcije, nisu vezani pravilima o nadležnosti i javne isprave koje izdaju trebale bi biti u pravnom prometu u skladu s odredbama o prihvaćanju i izvršivosti javnih isprava (t. 21. i 22. Preambule Uredbe).

Države članice su imale obvezu odnosno imaju obvezu obavijestiti Europsku komisiju o javnim bilježnicima, drugim tijelima i pravnim stručnjacima koje smatraju „sudom“ u smislu Uredbe br. 650/2012 o nasljeđivanju (čl. 79. i čl. 78. Uredbe). Za popis tijela odnosno pravnih stručnjaka koji se smatraju „sudom“ pojedinih država članica vidi na: https://e-justice.europa.eu/content_succession-380-hr.do?clang=hr (20. 2. 2019.).

3. Država članica podrijetla

„Država članica podrijetla” podrazumijeva državu članicu u kojoj je donesena odluka, odobrena ili sklopljena sudska nagodba, izrađena javna isprava ili izdana Europska potvrda o nasljeđivanju (čl. 3. st. 1. (e) Uredbe).

4. Država članica izvršenja

„Država članica izvršenja” podrazumijeva državu članicu u kojoj se traži potvrda o izvršivosti ili izvršenje odluke, sudske nagodbe ili javne isprave (čl. 3. st. 1. (f) Uredbe).

5. Razlozi za odbijanje priznanja odluke o nasljeđivanju

Odluka o nasljeđivanju neće se priznati ako postoji koji od razloga za odbijanje priznanja propisanih u odredbama članka 40. Uredbe o nasljeđivanju:

(a) ako je priznanje odluke u očitoj suprotnosti s javnim poretkom (*ordre public*) države članice u kojoj se priznanje traži:

Posebnu pozornost kao razlog za odbijanje priznanja odluke o nasljeđivanju zaslužuje odredba o javnom poretku (čl. 40. a) Uredbe). Iako se koncept javnog poretka odnosno vrijednosti koje on obuhvaća razlikuju od države članice do države članice, on bi obuhvaćao zajedničku osnovu fundamentalnih ljudskih prava i načela europskog prava. Prema t. 58.

Preambule Uredbe, sudovi odnosno druga nadležna tijela ne bi smjela primijeniti iznimku javnog poretka kako bi odbili priznati odnosno prihvatiti ili izvršiti odluku o nasljeđivanju, javnu ispravu ili sudsku nagodbu u nasljednim stvarima iz druge države članice ako bi takvo postupanje bilo u suprotnosti s Poveljom EU-a o temeljnim pravima,¹⁷ a posebice odredbama čl. 21. o zabrani svakog oblika diskriminacije.¹⁸ S druge strane, treba napomenuti da je zabranjeno preispitivanje odluka donesenih u (drujoj) državi s obzirom na njezin sadržaj (čl. 41. Uredbe) i onda kada se njezino određenje bitno razlikuje od onoga koje bi bilo prema pravu države članice priznanja odnosno prihvaćanja. Sud Europske unije izrijeком je zadržao mogućnost kontrole granica primjene mehanizma javnog poretka od strane država članica (iako može biti upitno do koje granice Sud može kontrolirati primjenu tog mehanizma) (predmet C-7/98: *Dieter Krombach v André Bamberski*: t. 23. i 37.;¹⁹ predmet C-38/98: *Renault SA v Maxicar SpA i Orazio Formento*: t. 27. *et seq.*;²⁰ usp. Köhler 2016: 187; usp. Popescu 2014: 98.).

Posebno problematične mogu biti odluke koje određuju nejednakosti između nasljednika na osnovi spola, rođenja ili vjere u odnosu na veličinu nasljednog dijela, ili odluke koje određuju nasljedno pravo drugovima/partnerima iz istospolnog braka/partnerstva ili pak ženi u slučaju poligamije (usp. Köhler 2016: 186-188; v. Popescu 2014: 98; v. Aras Kramar 2018: 192-193.).

(b) ako je donesena u odsutnosti tuženika, a tuženiku koji se nije upustio u postupak nije pravodobno dostavljeno pismo o pokretanju postupka ili drugo odgovarajuće pismo te na način koji mu omogućuje da pripremi svoju obranu, osim ako tuženik nije pokrenuo postupak za osporavanje odluke kada je za to imao mogućnost:

Uzimajući u obzir posebice „odsutnost tuženika“ kao razlog za odbijanje priznanja, treba primijetiti da su razlozi za odbijanje priznanja, kao i postupak proglašenja izvršivosti, koncipirani imajući u vidu parnični, sporni postupak, odnosno ispuštajući iz vida da se kod ostavinskog postupka radi o nespornom postupku u kojem najčešće sudjeluje više stranaka. Umjesto „tuženika“ bi bilo pravilnije govoriti o „zainteresiranoj stranci“ (usp. Dutta 2013: 19-20; v. Aras Kramar 2018: 193.).

¹⁷ Charter of fundamental rights of the European Union, SL EU, C 202, 7. 6. 2016., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:12016P/TXT&from=HR> (15. 2. 2019.).

¹⁸ Zabranjuje se svaka diskriminacija na bilo kojoj osnovi kao što je spol, rasa, boja kože, etničko ili socijalno podrijetlo, genetske osobine, jezik, religija ili uvjerenje, političko ili bilo kakvo drugo mišljenje, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje, invaliditet, dob ili spolna orijentacija (čl. 21. st. 1. Povelje EU-a o temeljnim pravima). Unutar područja primjene Ugovora i ne dovodeći u pitanje bilo koju njihovu posebnu odredbu, zabranjena je svaka diskriminacija na temelju državljanstva (čl. 21. st. 2. Povelje EU-a o temeljnim pravima).

¹⁹ Predmet C-7/98, *Dieter Krombach v André Bamberski*, [2000] ECR I-1935 od 28. ožujka 2000., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=CELEX:61998CJ0007> (21. 2. 2019.).

²⁰ Predmet C-38/98, *Renault SA v Maxicar SpA i Orazio Formento*, [2000] ECR I-2973 od 11. svibnja 2000., https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=CELEX%3A61998CJ0038_SUM (21. 2. 2019.).

„Odsutnost tuženika“ trebala bi se tumačiti u kontekstu prakse Suda Europske unije u primjeni, u prvom redu, Briselske konvencije/Uredbe Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima²¹ (v. predmet C-474/93, *Hengst Import BV v Anna Maria Campese*²²).

(c) ako je odluka nespojiva s odlukom koja je donesena u postupku između istih stranaka u državi članici u kojoj se traži priznanje:

Uredba br. 650/2012 o nasljeđivanju sadrži odredbe o „nespojivosti odluka“ kao razlog za odbijanje priznanja, a koje su inspirirane načelom *res iudicata*. Pojam „nespojivih odluka“ treba tumačiti u svjetlu prakse suda Europske unije kao odluke koje obuhvaćaju pravne posljedice koje se međusobno isključuju (predmet C-145/86: *Horst Ludwig Martin Hoffmann v Adelheid Krieg*: t. 22.;²³ predmet C-80/00: *Italian Leather SpA v WECO Polstermöbel GmbH & Co.*: t. 40²⁴). Uzimajući u obzir članak 17. Uredbe o načelu litispendencije, odnosno dužnosti zastajanja *ex officio* s postupkom sve dok se ne utvrdi nadležnost suda države članice pred kojim je prvo započeo postupak, mala je vjerojatnost postojanja dviju (nespojivih) odluka država članica između istih stranaka. Ako bi to ipak bio slučaj, Uredba o nasljeđivanju propisuje prednost odluke o nasljeđivanju države članice priznanja neovisno o tome je li ta odluka ranije donesena u odnosu na odluku druge države članice čije se priznanje traži (*arg ex* čl. 40. st. 1. c) Uredbe) (v. Popescu 2014: 99.).

(d) ako je odluka nespojiva s prethodnom odlukom koja je donesena u drugoj državi članici ili u trećoj državi u postupku o istom predmetu i između istih stranaka, i to ako prethodna odluka ispunjava propisane uvjete za priznanje u državi članici u kojoj se traži priznanje:

U ovom slučaju „nespojivosti“ dviju odluka radi se o tome da je odluka čije se priznanje traži nespojiva s prethodno donesenom odlukom koja je donesena u drugoj državi članici (ne u onoj u kojoj se traži priznanje) ili u trećoj državi te se mora raditi o istom predmetu i istim strankama. U ovom slučaju, Uredba o nasljeđivanju primjenjuje princip prednosti ranije donesene odluke, uz uvjet da ta ranije donesena odluka ispunjava propisane uvjete za priznanje u državi članici u kojoj se traži priznanje. Nije, dakle, potrebno i da je ta prethodna odluka (već) priznata u državi članici u kojoj se traži priznanje (v. Popescu 2014: 99.).

²¹ SL EU, L 12, 16. 1. 2001., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A32001R0044> (21. 2. 2019.).

²² Predmet C-474/93, *Hengst Import BV v Anna Maria Campese*, [1995] ECR I-2113 od 13. srpnja 1995., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61993CJ0474> (21. 2. 2019.).

²³ Predmet C-145/86, *Horst Ludwig Martin Hoffmann v Adelheid Krieg*, [1988] ECR 645 od 4. veljače 1988., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A61986CJ0145> (21. 2. 2019.).

²⁴ Predmet C-80/00, *Italian Leather SpA v WECO Polstermöbel GmbH & Co.*, [2002] ECR I-4995 od 6. lipnja 2002., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/GA/TXT/?uri=CELEX:62000CJ0080> (21. 2. 2019.).

Sud ne pazi po službenoj dužnosti na navedene razloge za odbijanje priznanja odluke o nasljeđivanju (*arg ex*: čl. 48., čl. 50., čl. 51. Uredbe). Drugi razlozi, poput nenadležnost suda države podrijetla odluke, ne uzimaju se u obzir.

6. Zastajanje s postupkom priznanja odluke o nasljeđivanju

Sud države članice u kojoj se zahtijeva priznanje odluke donesene u drugoj državi članici može zastati s postupkom ako je u državi članici podrijetla protiv odluke uložen redovni pravni lijek (čl. 42. Uredbe). Sud države članice u kojoj se zahtijeva priznanje odluke ima, dakle, određeni stupanj diskrecije („*may stay*“) u cijenjenju prikladnosti te mjere, različito od slučaja kada je u tijeku postupak proglašenja izvršivosti odluke o nasljeđivanju (v. čl. 53. Uredbe).

7. Postupak za proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju

Odluka donesena u državi članici i koja je izvršiva u toj državi članici izvršiva je i u drugoj državi članici kada je na zahtjev jedne od zainteresiranih stranaka tamo proglašena izvršivom (čl. 43. Uredbe). Treba primijetiti da Uredba o nasljeđivanju sadrži zahtjev izvršivosti odluke o nasljeđivanju, ne i pravomoćnosti (*final*) (Popescu 2014: 114.). Postupak za proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju uređuje pravo države članice izvršenja (čl. 46. st. 1. Uredbe). Ako je potrebno odluku o nasljeđivanju izvršiti u više država članica, u svakoj od njih potrebno je provesti odgovarajući postupak proglašenja izvršivosti. Pritom podnositelj zahtjeva ne mora imati poštansku adresu niti punomoćnika u državi članici izvršenja (čl. 46. st. 2. Uredbe).

8. Mjesna nadležnost sudova

Zahtjev za proglašenje izvršivosti odluke podnosi se sudu ili nadležnome tijelu države članice izvršenja o čemu ta država članica izvješćuje Komisiju u skladu sa člankom 78. Uredbe o nasljeđivanju (čl. 45. st. 1. Uredbe). Mjesna nadležnost utvrđuje se prema mjestu domicila stranke prema kojoj se zahtijeva izvršenje ili prema mjestu izvršenja (čl. 45. st. 2. Uredbe). Pritom sud države članice izvršenja pred kojim je pokrenut postupak primjenjuje nacionalno pravo te države članice radi utvrđivanja ima li stranka domicil u državi članici za potrebe postupka proglašenja izvršivosti odluke (čl. 45. – čl. 58. Uredbe) (čl. 44. Uredbe).

Prema hrvatskom Zakonu o provedbi Uredbe br. 650/2012 o nasljeđivanju, o zahtjevu za priznanje odnosno za proglašenje ovršnosti (izvršivosti) odluke o nasljeđivanju (kao i javnih isprava i sudskih nagodbi) odlučuje općinski sud (čl. 4. st. 1. i 2. Zakona o provedbi Uredbe).

Prema slovenskom Zakonu o nasljeđivanju, zahtjev za proglašenjem izvršivosti odluke, javne isprave i sudske nagodbe, izdane, sastavljene ili zaključene u drugoj državi članici i izvršive u toj državi, podnosi se okružnom sudu (*okrožnem sodišču*) koji je teritorijalno nadležan u skladu sa člankom 45. Uredbe 650/2012 (čl. 227.h st. 1 Zakona o nasljeđivanju).

9. Zahtjev za proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju

Zahtjevu za proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju prilaže se primjerak odluke koji ispunjava uvjete potrebne za utvrđivanje njezine autentičnosti te ovjera koju izdaju sud ili nadležno tijelo države članice podrijetla na obrascu koji je sastavni dio Provedbene uredbe br. 1329/2014 (čl. 46. st. 3. Uredbe).²⁵ Ako sud ili nadležno tijelo to zatraži, prilaže se prijevod tih isprava koji mora učiniti osoba kvalificirana za prevođenje u jednoj od država članica (čl. 47. st. 2. Uredbe).

Prema hrvatskom Zakonu o provedbi Uredbe br. 650/2012 o nasljeđivanju, nadležna tijela u Republici Hrvatskoj za izdavanje ovjere odluke o nasljeđivanju su općinski sud koji je odlučivao u prvom stupnju, odnosno javni bilježnik koji je donio odluku na koju se odnosi prijedlog za izdavanje ovjere (čl. 5. st. 1. Zakona o provedbi Uredbe). Ako javni bilježnik utvrdi da nisu ispunjene pretpostavke za izdavanje ovjere, prijedlog zajedno s javnom ispravom i spisom predmeta dostavit će radi odlučivanja općinskom sudu na čijem se području nalazi njegovo sjedište. Pritom je javni bilježnik dužan pisano obrazložiti zašto smatra da nisu ispunjene pretpostavke za izdavanje ovjere te izvijestiti podnositelja prijedloga da je predmet upućen sudu (čl. 5. st. 3. Zakona o provedbi Uredbe). Protiv rješenja općinskog suda kojim se odbija ili odbacuje prijedlog za izdavanje ovjere dopuštena je žalba o kojoj odlučuje županijski sud (čl. 5. st. 4. Zakona o provedbi Uredbe).

Prema slovenskom Zakonu o nasljeđivanju, za izdavanje ovjere iz točke (b) stavka 3. članka 46. Uredbe u svrhu priznavanja ili proglašenja izvršivosti rješenja o nasljeđivanju u drugoj državi članici, nadležan je ostavinski sud (članak 227.k Zakona o nasljeđivanju). Stvarnu nadležnost Zakon o nasljeđivanju ne određuje izravno, ali je određuje članak 99. Zakona o sudovima (ZS),²⁶ u skladu s kojim su za nasljeđivanje nadležni općinski sudovi (*okrajna sodišča*).

Uredba br. 650/2012 o nasljeđivanju posebno propisuje slučajeve kada ovjera odluke o nasljeđivanju nije podnesena (čl. 47. st. 1. Uredbe). Stoga je podnošenje ovjere na europskom obrascu fakultativno (Aras Kramar 2018: 193.).

²⁵ V. Prilog 1. Provedbene uredbe br. 1329/2014.

²⁶ Zakon o sudovima (Službeni list RS, br. 94/07 – službeno pročišćeni tekst, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve i 22/18 – ZSICT).

Ako ovjera odluke o nasljeđivanju na obrascu koji je sastavni dio Provedbene uredbe br. 1329/2014 nije podnesena, nadležni sud ili nadležno tijelo može odrediti rok za njezino podnošenje ili prihvatiti jednakovrijedno pismeno ili, ako smatra da ima dovoljno informacija, može osloboditi stranku od njezina podnošenja (čl. 47. st. 1. Uredbe).

10. Odluka o zahtjevu za proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju

Odluka o nasljeđivanju proglašava se izvršivom bez odgode, odmah po ispunjavanju formalnosti propisanih Uredbom (čl. 46., čl. 48. Uredbe). Prvi dio postupka je stoga nekontradiktoran. U tom postupku proglašenja izvršivosti odluke, naime, ne ispituju se razlozi za odbijanje priznanja niti je stranka prema kojoj se zahtijeva izvršenje odluke u tom stadiju postupka ovlaštena podnositi ikakve prigovore odnosno podneske (čl. 48. Uredbe).

Uredba br. 650/2012 o nasljeđivanju sadrži i odredbe o djelomičnom proglašenju izvršivosti odluke o nasljeđivanju (čl. 55. Uredbe). Tako ako je odlukom o nasljeđivanju odlučeno o više zahtjeva, a za sve zahtjeve ne može se proglasiti izvršivost, nadležni sud ili nadležno tijelo proglašavaju izvršivost odluke o nasljeđivanju za jedan ili više zahtjeva (čl. 55. st. 1. Uredbe). Pritom i podnositelj zahtjeva za proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju može zahtijevati da se proglašenje izvršivosti ograniči na dijelove odluke o nasljeđivanju (čl. 55. st. 2. Uredbe).

Podnositelja zahtjeva odmah se obavještava o odluci o zahtjevu za proglašenje izvršivosti u skladu s postupkom propisanim pravom države članice izvršenja (čl. 49. st. 1. Uredbe). Odluka o izvršivosti dostavlja se stranci prema kojoj se traži izvršenje, uz odluku o nasljeđivanju u prilogu ako odluka nije već prije dostavljena toj stranci (čl. 49. st. 2. Uredbe). U toj fazi postupak za proglašenje izvršivosti, naime, postaje kontradiktoran.

11. Žalba protiv odluke o zahtjevu za proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju

Nakon što se strankama dostavi odluka o proglašenju izvršivosti odluke, svaka stranka može podnijeti žalbu protiv te odluke (čl. 50. st. 1. Uredbe). Žalba se podnosi sudu države članice izvršenja o kojem je ta država članica obavijestila Komisiju u skladu sa člankom 78. Uredbe (čl. 50. st. 2. Uredbe).

Prema hrvatskom Zakonu o provedbi Uredbe br. 650/2012 o nasljeđivanju, protiv rješenja o odbijanju ili odbačaju zahtjeva dopuštena je žalba podnositelja zahtjeva o kojoj odlučuje županijski sud (čl. 4. st. 3. Zakona o provedbi Uredbe), dok je protiv rješenja kojim se prihvaća zahtjev dopušten prigovor protustranke u roku od 30 odnosno 60 dana u skladu sa člankom 50. stavkom 5. Uredbe br. 650/2012 o nasljeđivanju. O prigovoru odlučuje općinski sud koji je donio rješenje (čl. 4. st. 4. Zakona o provedbi Uredbe). Prije donošenja odluke o prigovoru mora se saslušati protustranka i podnositelj zahtjeva. Uz poziv za ročište podnositelju zahtjeva dostavlja se prigovor protustranke (čl. 4. st. 5. Zakona o provedbi

Uredbe). Protiv rješenja o prigovoru protustranke dopuštena je žalba o kojoj odlučuje županijski sud (čl. 4. st. 6. Zakona o provedbi Uredbe).

Prema slovenskom Zakonu o nasljeđivanju, o žalbi na odluku o proglašenju izvršivosti prema članku 50. Uredbe 650/2012 odlučuje sud koji je izdao odluku o proglašenju izvršivosti (mjesno nadležni okružni sud) u vijeću od tri suca (čl. 227. i st. 1. Zakona o nasljeđivanju). Zakon o nasljeđivanju ne navodi izričito rok za podnošenje žalbe protiv odluke o proglašenju izvršivosti, već se poziva na članak 50. Uredbe koji, među ostalim, propisuje i rok. Zakonom o nasljeđivanju propisan je rok za odgovor na žalbu koji iznosi 30 dana od dana dostave žalbe. U trećem stavku članka 227. i Zakona o nasljeđivanju propisano je da ako odluka o žalbi ovisi o spornim činjenicama, sud će odlučiti o žalbi nakon ročišta.

Uredbom o nasljeđivanju propisan je rok od 30 dana od dostave odluke za podnošenje žalbe, a ako stranka protiv koje se zahtijeva izvršenje nema domicil u državi članici u kojoj je proglašena izvršivost odluke, nego u drugoj državi članici, rok za podnošenje žalbe je 60 dana i započinje teći od dana dostave odluke osobno stranci ili u mjestu njezina boravišta. Taj se rok ne može produljiti zbog udaljenosti (čl. 50. st. 5. Uredbe). Rok za podnošenje žalbe djeluje suspenzivno te dok on ne istekne i sve do donošenja odluke povodom tog pravnog lijeka ne mogu se poduzimati izvršne mjere, osim zaštitnih mjera, na imovini stranke protiv koje se zahtijeva izvršenje odluke (čl. 54. st. 3. Uredbe).

O žalbi se odlučuje prema pravilima kontradiktornog postupka (čl. 50. st. 3. Uredbe). Ako se stranka prema kojoj se zahtijeva izvršenje odluke ne pojavi pred sudom koji odlučuje o pravnom lijeku koji je uložio podnositelj zahtjeva, primjenjuju se odredbe članka 16. Uredbe o nasljeđivanju, čak i u slučajevima u kojima stranka prema kojoj se zahtijeva izvršenje odluke nema domicil u bilo kojoj od država članica (čl. 50. st. 4. Uredbe). Prema članku 16. stavku 1. Uredbe br. 650/2012 o nasljeđivanju, ako se tuženik s uobičajenim boravištem u državi koja nije država članica, a u kojoj je pokrenut postupak ne upusti u postupak pred sudom, nadležni sud zastaje s postupkom sve dok se ne dokaže da je tuženiku pravodobno dostavljeno pismeno o pokretanju postupka, ili drugo odgovarajuće pismeno, tako da je mogao pripremiti svoju obranu ili da su u tom smislu poduzete sve potrebne mjere (čl. 16. st. 1. Uredbe). Navedene odredbe Uredbe br. 650/2012 o nasljeđivanju neće se primjenjivati ako pismeno o pokretanju postupka ili drugo odgovarajuće pismeno mora biti poslano iz jedne države članice u drugu. U tom potonjem slučaju primjenjuju se odredbe članka 19. Uredbe (EZ) br. 1393/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. studenoga 2007. o dostavi u državama članicama sudskih i izvansudskih pismena u građanskim ili trgovačkim stvarima (dostava pismena)²⁷ (čl. 16. st. 2. Uredbe). Ako nisu primjenjive odredbe Uredbe

²⁷ Regulation (EC) No 1393/2007 of the European Parliament and of the Council of 13 November 2007 on the service in the Member States of judicial and extrajudicial documents in civil or commercial matters (service of

(EZ) br. 1393/2007 o dostavi pismena, a mora se dostaviti pismeno o pokretanju postupka ili drugo odgovarajuće pismeno u inozemstvu, primjenjuje se članak 15. Haške konvencije od 15. studenoga 1965. o dostavi u inozemstvo sudskih i izvansudskih pismena u građanskim i trgovačkim stvarima²⁸ (čl. 16. st. 3. Uredbe).

U povodu podnesenog pravnog lijeka, sud može odbiti zahtjev ili ukinuti odluku o izvršivosti samo zbog razloga navedenih u članku 40. Uredbe o nasljeđivanju (razlozi za odbijanje priznanja; čl. 52. reč. 1. Uredbe). Odluku o pravnom lijeku sud donosi bez odgode (čl. 52. reč. 2. Uredbe). Odluka o žalbi može se osporavati samo u postupku o kojem je država članica obavijestila Komisiju u skladu sa člankom 78. Uredbe (čl. 51. Uredbe).

Izvršenje odluke o nasljeđivanju provodi se u skladu s nacionalnim pravilima države članice izvršenja.

12. Zastajanje s postupkom izvršenja odluke o nasljeđivanju

Sud države članice pred kojim je u tijeku postupak po žalbi protiv odluke o zahtjevu za proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju (čl. 50. Uredbe) ili pak postupak u kojem se osporava odluka o toj žalbi (čl. 51. Uredbe), na zahtjev stranke protiv koje se zahtijeva izvršenje odluke, zastaje s postupkom ako je izvršenje odluke u državi članici podrijetla suspendirano zbog podnesene žalbe (čl. 53. Uredbe).

13. Privremene i zaštitne mjere

Radi osiguranja tražbine, podnositelj zahtjeva može uvijek zahtijevati privremene mjere, uključujući i zaštitne mjere, u skladu s pravom države članice izvršenja pa i kada nije tražio proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju (čl. 54. st. 1. Uredbe). Uz to, proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju uključuje *ex lege* i ovlast za određivanje zaštitnih mjera (čl. 54. st. 2. Uredbe). Također, i tijekom roka za podnošenje žalbe protiv odluke o zahtjevu za proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju i sve do donošenja odluke povodom tog pravnog lijeka (čl. 50. st. 5. Uredbe) mogu se određivati zaštitne mjere na imovini stranke protiv koje se zahtijeva izvršenje odluke (čl. 54. st. 3. Uredbe).

14. Troškovi postupka i besplatna pravna pomoć

Uredba o nasljeđivanju sadrži odredbe o zabrani traženja osiguranja, jamstva ili pologa, bez obzira na njihov naziv, na temelju okolnosti stranog državljanstva stranke koja zahtijeva priznanje, proglašenje izvršivosti odnosno izvršenje odluke o nasljeđivanju donesene u drugoj državi članici ili okolnosti da nema domicil ili boravište u državi članici izvršenja (čl. 57. Uredbe).

documents), and repealing Council Regulation (EC) No 1348/2000, SL EU, L 324, 10. 12. 2007., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32007R1393&from=hr> (21. 2. 2019.).

²⁸ Convention of 15 November 1965 on the Service Abroad of Judicial and Extrajudicial Documents in Civil or Commercial Matters, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=17> (21. 2. 2019.).

Podnositelj zahtjeva za proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju kojemu je u državi članici podrijetla odobrena puna ili djelomična besplatna pravna pomoć ili oslobođenje plaćanja troškova postupka ima pravo u postupku za proglašenje izvršivosti na najširi mogući opseg pravne pomoći ili oslobođenja troškova predviđenih pravom države članice izvršenja (čl. 56. Uredbe). Pravo na besplatnu pravnu pomoć je jedno od općih principa zajamčeno u članku 47. Povelje EU-a o temeljnim pravima. Prema Uredbi o nasljeđivanju treba raditi razliku među slučajevima kada je podnositelju zahtjeva bila odobrena besplatna pravna pomoć u državi članici podrijetla te kada to nije bio slučaj (*arg. ex* čl. 56. Uredbe). U prvom slučaju, u literaturi se ističe da se načelo priznanja odnosi ne samo na stranu odluku već i na besplatnu pravnu pomoć tako da sud države članice izvršenja nije u mogućnosti ponovno ispitati imovinske i druge uvjete za ostvarivanje besplatne pravne pomoći (Popescu 2014: 117.). Budući da se opseg besplatne pravne pomoći razlikuje među državama članicama, podnositelju zahtjeva se jamči „najširi mogući opseg“ besplatne pravne pomoći. S druge strane, ističe se i da u kontekstu načela učinkovite pravne zaštite, sud države članice izvršenja je ovlašten provesti sumarnu ocjenu potrebe za besplatnom pravnom pomoći (Popescu 2014: 117.). Okolnost da podnositelju zahtjeva nije bila odobrena besplatna pravna pomoć u državi članici podrijetla nije prepreka da on tu pomoć zahtijeva u državi članici izvršenja prema njezinu nacionalnom pravu (*arg. ex* čl. 56. Uredbe).

Prema članku 58. Uredbe br. 650/2012 o nasljeđivanju, u državi članici izvršenja u postupku proglašenja izvršivosti odluke o nasljeđivanju nije dopušteno naplaćivati takse, pristojbe ili naknade izračunate prema vrijednosti konkretnog predmeta (čl. 58. Uredbe).

E. PRIHVAĆANJE I IZVRŠENJE JAVNIH ISPRAVA I SUDSKIH NAGODBI U NASLJEDNIM STVARIMA

1. Prihvaćanje javnih isprava u nasljednim stvarima

U cilju uvažavanja različitih sustava rješavanja nasljednopravnih stvari u državama članicama EU-a, Uredba br. 650/2012 o nasljeđivanju uzima u obzir i javne/autentične isprave²⁹ (poput, npr., ugovora među strankama o podjeli ostavine, oporuka i ugovora o nasljeđivanju, izjava o prihvaćanju ili odricanju od nasljedstva). Posebna je, naime, vrijednost Uredbe u izjednačavanju javnih isprava sastavljenih u drugoj državi članici s javnim ispravama države članice foruma.

2. Javna isprava u nasljednim stvarima

Uredba br. 650/2012 o nasljeđivanju sadrži autonomnu definiciju pojma javne isprave. Prema čl. 3. st. 1. i) Uredbe, „javna isprava” podrazumijeva ispravu o nasljednoj stvari koja je

²⁹ U službenom prijevodu Uredbe br. 650/2012 o nasljeđivanju na hrvatskom jeziku koristi se i pojam javnih isprava i pojam autentičnih isprava (v. t. 58. – 66. Preambule Uredbe). V. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32012R0650&from=EN> (21. 2. 2019.).

službeno sastavljena ili registrirana kao javna isprava u državi članici i čija se autentičnost³⁰ odnosi na potpis i sadržaj javne isprave te koju je utvrdilo državno tijelo ili drugo tijelo koje je u tu svrhu ovlastila država članica podrijetla. Autentičnost javne isprave ne smije se miješati s materijalnom valjanošću akta kao pravnoga posla.

3. Dokazna snaga javne isprave u nasljednim stvarima

Javna isprava sastavljena u državi članici ima jednaku dokaznu snagu u drugoj državi članici kao što ima u državi članici podrijetla, ili učinak koji je tome najbliži, pod uvjetom da to nije očito u suprotnosti s javnim poretkom države članice u kojoj se traži prihvaćanje te isprave (čl. 59. st. 1. reč. 1. Uredbe). Tako prema hrvatskom pravu isprava koju je u propisanom obliku izdalo državno tijelo u granicama svoje nadležnosti te isprava koju je u takvom obliku izdala pravna ili fizička osoba u obavljanju javnog ovlaštenja koje joj je povjereno zakonom ili propisom utemeljenim na zakonu (javna isprava), dokazuje istinitost onoga što se u njoj potvrđuje ili određuje. Pritom je dopušteno dokazivati da su u javnoj ispravi neistinito utvrđene činjenice ili da je isprava nepravilno sastavljena (čl. 230. Zakona o parničnom postupku³¹). Opisana dokazna snaga javne isprave se u skladu sa člankom 59. stavkom 1. Uredbe o nasljeđivanju proteže na druge države članice te se, među ostalim, njezin sadržaj može opisati odnosno dokazati korištenjem propisanih obrazaca.

Prilikom utvrđivanja dokazne snage javne isprave u drugoj državi članici trebalo bi uzeti u obzir prirodu i opseg dokazne snage te javne isprave u državi članici podrijetla (t. 61. Preambule Uredbe). Ako je u pravu države članice podrijetla propisan dokazni učinak javnoj ispravi koji ona nema prema pravu države članice prihvaćanja, budući da se u čl. 59. st. 1. reč. 1. alternativno upućuje na „najsličniji učinak“ koji ta isprava može imati u državi članici podrijetla, trebalo bi uzeti da se ispravi ne može priznati jača dokazana snaga od one koja je predviđena u pravu države članice u kojoj se traži njezino prihvaćanje (usp. Dutta 2013: 20.).

Osoba koja želi koristiti javnu ispravu u drugoj državi članici može tražiti od tijela koje izdaje javnu ispravu u državi članici podrijetla ispunjavanje obrasca koji opisuje dokaznu snagu koju javna isprava ima u državi članici podrijetla, a koji je sastavni dio Provedbene uredbe br. 1329/2014 (čl. 59. st. 1. reč. 2. Uredbe).³²

³⁰ U službenom prijevodu Uredbe br. 650/2012 o nasljeđivanju na hrvatskom jeziku koristi se pojam „vjerodostojnost“ javne isprave (v. t. 62. Preambule Uredbe, čl. 3. st. 1. i), čl. 59. st. 2. reč. 1. Uredbe). V. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32012R0650&from=EN> (21. 2. 2019.).

³¹ Zakon o parničnom postupku Republike Hrvatske, Službeni list SFRJ, br. 4/77 – 35/91; Narodne novine RH, br. 26/91, 53/91, 91/92, 112/99, 88/01 – v. čl. 50. Zakona o arbitraži, 117/03, 88/05 – v. čl. 129. Zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona, 2/07 – v. Odluku USRH od 20. prosinca 2006., 84/08, 96/08 – v. Odluku USRH od 9. srpnja 2008., 123/08 – ispravak, 57/11, 148/11 – pročišćeni tekst, 25/13, 89/14 – v. Odluku USRH od 11. srpnja 2014.

³² V. Prilog 2. Provedbene uredbe br. 1329/2014, posebice t. 4. Obrasca II (Prilog 2.) Provedbene uredbe br. 1329/2014.

4. Oспорavanje autentičnosti javne isprave u nasljednim stvarima

Autentičnost³³ javne isprave može se osporavati samo pred sudovima države članice podrijetla, i to prema pravu te države (čl. 59. st. 2. reč. 1. Uredbe). Pritom je pojam „autentičnost” autonomni koncept koji obuhvaća elemente poput istinitosti isprave, formalnih zahtjeva za ispravu, ovlasti tijela koja su sačinila ispravu i postupak u kojem je ona sačinjena (t. 62. Preambule Uredbe). Također, taj bi pojam obuhvaćao i činjenične elemente koje je u ispravi zabilježilo ovlašteno tijelo, poput činjenice da su se određene stranke pojavile pred tim tijelom određenog datuma te da su dale izjave koje su u ispravi zabilježene (t. 62. Preambule Uredbe). Javna isprava koja se osporava u državi članici podrijetla nema nikakvu dokaznu snagu u drugoj državi članici sve dok je postupak osporavanja pred nadležnim sudom u tijeku (čl. 59. st. 2. reč. 2. Uredbe). Javna isprava koja je kao posljedica spora proglašena nevaljanom trebala bi prestati imati bilo kakvu dokaznu snagu (t. 65. Preambule Uredbe).

5. Oспорavanje pravnih akata ili pravnih odnosa utvrđenih javnom ispravom u nasljednim stvarima

Od osporavanja autentičnosti javne isprave, treba razlikovati osporavanje pravnih akata (poput, npr., ugovora o podjeli ostavine, oporuke ili ugovora o nasljeđivanju) ili pravnih odnosa (poput, npr., utvrđivanja nasljednika, njihovih dijelova ili drugih elemenata određenih prema mjerodavnom pravu za nasljeđivanje) koji su utvrđeni u javnoj ispravi (t. 63. Preambule Uredbe, čl. 59. st. 3. Uredbe). Pravni akti ili odnosi utvrđeni u javnoj ispravi osporavaju se pred nadležnim sudovima odnosno tijelima prema Uredbi br. 650/2012 o nasljeđivanju i prema pravu mjerodavnom u skladu s poglavljem III. Uredbe (čl. 59. st. 3. reč. 1. Uredbe). Ako se pitanje koje se odnosi na pravne akte ili pravne odnose u nasljednim stvarima utvrđene u javnoj ispravi javi kao prethodno pitanje u postupku pred sudom (druge) države članice, tada je taj sud nadležan za to pitanje (t. 64. Preambule Uredbe, čl. 59. st. 4. Uredbe). Javna isprava koja se osporava nema u pogledu predmeta osporavanja (pravnog akta odnosno odnosa) dokaznu snagu u drugoj državi članici sve dok je postupak osporavanja pred nadležnim sudom u tijeku (čl. 59. st. 3. reč. 2. Uredbe).

6. Proglašenje izvršivosti javne isprave u nasljednim stvarima

U odnosu na sustav izvršenja odnosno proglašenja izvršivosti javne isprave, Uredba br. 650/2012 o nasljeđivanju propisuje primjenu istog sustava koji je uspostavljen za odluke o nasljeđivanju (čl. 60., čl. 45. – čl. 58. Uredbe). Posebnosti postoje u odnosu na razloge za pobijanje odluke o zahtjevu za proglašenje izvršivosti javne isprave, a koje se sastoje u tome

³³ U službenom prijevodu Uredbe br. 650/2012 o nasljeđivanju na hrvatskom jeziku koristi se pojam „vjerodostojnost“ javne isprave (v. t. 62. Preambule Uredbe, čl. 3. st. 1. i), čl. 59. st. 2. reč. 1. Uredbe). V. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32012R0650&from=EN> (21. 2. 2019.).

da je to moguće samo ako je izvršenje javne isprave u očitoj suprotnosti s javnim poretkom (*ordre public*) države članice izvršenja (čl. 60. st. 3. Uredbe).

Zahtjevu za proglašenje izvršivosti javne isprave u nasljednim stvarima prilaže se primjerak javne isprave koji ispunjava uvjete potrebne za utvrđivanje njezine autentičnosti te ovjera koju izdaje nadležno tijelo države članice podrijetla koje sastavlja javnu ispravu, na zahtjev bilo koje zainteresirane stranke, na obrascu koji je sastavni dio Provedbene uredbe br. 1329/2014 (čl. 60. st. 2. u vezi sa čl. 46. st. 3. Uredbe).³⁴

Za potrebe priznanja ili proglašenja ovršnosti (izvršivosti) javne isprave u drugoj državi članici, **prema hrvatskom Zakonu o provedbi Uredbe br. 650/2012 o nasljeđivanju**, nadležna tijela u Republici Hrvatskoj za izdavanje ovjere su sud odnosno javni bilježnik koji je izdao javnu ispravu za koju se predlaže izdavanje ovjere (čl. 5. st. 1. Zakona o provedbi Uredbe). Ako javni bilježnik utvrdi da nisu ispunjene pretpostavke za izdavanje ovjere, prijedlog zajedno s javnom ispravom i spisom predmeta dostavit će radi odlučivanja općinskom sudu na čijem se području nalazi njegovo sjedište. Pritom je javni bilježnik dužan pisano obrazložiti zašto smatra da nisu ispunjene pretpostavke za izdavanje ovjere te izvijestiti podnositelja prijedloga da je predmet upućen sudu (čl. 5. st. 3. Zakona o provedbi Uredbe). Protiv rješenja općinskog suda kojim se odbija ili odbacuje prijedlog za izdavanje ovjere dopuštena je žalba o kojoj odlučuje županijski sud (čl. 5. st. 4. Zakona o provedbi Uredbe).

Prema slovenskom Zakonu o nasljeđivanju, za izdavanje ovjere iz točke (b) stavka 3. članka 46. Uredbe u svrhu priznavanja ili proglašenja izvršivosti rješenja o nasljeđivanju u drugoj državi članici nadležan je ostavinski sud (članak 227.k Zakona o nasljeđivanju).

7. Sudska nagodba u nasljednim stvarima

U smislu Uredbe br. 650/2012 o nasljeđivanju, „sudska nagodba” podrazumijeva nagodbu u nasljednoj stvari koju je prihvatio sud ili koja je sklopljena pred sudom tijekom postupka (čl. 3. st. 1. h) Uredbe). Uredba o nasljeđivanju sadrži, dakle, autonomno određenje sudske nagodbe u nasljednim stvarima.

8. Proglašenje izvršivosti sudske nagodbe u nasljednim stvarima

Uredba br. 650/2012 o nasljeđivanju propisuje primjenu sustava koji je uspostavljen za odluke o nasljeđivanju na proglašenje izvršivosti sudskih nagodbi u nasljednim stvarima (čl. 61., čl. 45. – čl. 58. Uredbe). Posebnosti postoje u odnosu na razloge za pobijanje odluke o zahtjevu za proglašenje izvršivosti sudske nagodbe, a koje se sastoje u tome da je to moguće samo ako je izvršenje sudske nagodbe u očitoj suprotnosti s javnim poretkom (*ordre public*) države članice izvršenja (čl. 61. st. 3. Uredbe).

³⁴ V. Prilog 2. Provedbene uredbe br. 1329/2014.

Zahtjevu za proglašenje izvršivosti sudske nagodbe u nasljednim stvarima prilaže se primjerak sudske nagodbe koji ispunjava uvjete potrebne za utvrđivanje njezine autentičnosti te ovjera koju izdaje sud države članice podrijetla koji je prihvatio nagodbu ili pred kojim je nagodba sklopljena, na zahtjev bilo koje zainteresirane stranke, na obrascu koji je sastavni dio Provedbene uredbe br. 1329/2014 (čl. 61. st. 2. u vezi sa čl. 46. st. 3. Uredbe).³⁵

Prema hrvatskom Zakonu o provedbi Uredbe br. 650/2012 o nasljeđivanju, nadležno tijelo u Republici Hrvatskoj za izdavanje ovjere sudske nagodbe je sud pred kojim je sklopljena sudska nagodba (čl. 5. st. 1. Zakona o provedbi Uredbe). Protiv rješenja općinskog suda kojim se odbija ili odbacuje prijedlog za izdavanje ovjere dopuštena je žalba o kojoj odlučuje županijski sud (čl. 5. st. 4. Zakona o provedbi Uredbe).

9. Nespojivost javnih isprava, sudskih nagodbi te odluke o nasljeđivanju

Posebno je pitanje kako postupiti ako su nadležnom tijelu predočene dvije javne isprave koje su nespojive ili pak ako je javna isprava nespojiva s odlukom o nasljeđivanju. Ako bi u primjeni Uredbe br. 650/2012 o nasljeđivanju tijelu bile predočene dvije nespojive javne isprave, tijelo bi trebalo riješiti pitanje kojoj ispravi, ako ikojoj, treba dati prednost, uzimajući u obzir okolnosti konkretnog slučaja. Ako iz tih okolnosti nije jasno kojoj javnoj ispravi, ako ikojoj, treba dati prednost, o pitanju bi trebali odlučiti sudovi nadležni prema Uredbi br. 650/2012 o nasljeđivanju, ili, ako se to pitanje pojavilo kao prethodno pitanje tijekom postupka, sud pred kojim je pokrenut taj postupak. U slučaju nespojivosti između javne isprave i odluke o nasljeđivanju, trebalo bi uzeti u obzir razloge za nepriznavanje odluka prema Uredbi br. 650/2012 o nasljeđivanju (t. 66. Preambule Uredbe; *arg ex* čl. 40. st. 1. (c) i (d) Uredbe). Treba uzeti da bi to, također, vrijedilo i u slučaju nespojivosti sudske nagodbe te odluke o nasljeđivanju (*arg. ex*: čl. 40. st. 1. (c) i (d) u vezi sa čl. 61. st. 1. Uredbe).

F. EUROPSKA POTVRDA O NASLJEĐIVANJU

1. Uspostava i svrha Europske potvrde o nasljeđivanju

Uvođenje Europske potvrde o nasljeđivanju (u daljnjem tekstu i: Potvrda, EPN) predstavlja kvalitativni iskorak na području međunarodnog privatnog i postupovnog prava. Svrha je uvođenja Potvrde u olakšavanju pravnog položaja nasljednika, legataru, izvršitelja oporuke ili upravitelja ostavine. Njome se, naime, mogu koristiti nasljednici, legatari, izvršitelji oporuke ili upravitelji ostavine koji se u drugoj državi članici moraju pozvati na svoj status ili izvršavati svoja prava kao nasljednici ili legatari i/ili svoje ovlasti kao izvršitelji oporuke ili upravitelji ostavine (čl. 63. st. 1. Uredbe).

³⁵ V. Prilog 3. Provedbene uredbe br. 1329/2014.

Prema članku 63. stavku 2. Uredbe, Potvrda se može koristiti za dokazivanje jedne ili više sljedećih stvari: (a) status i/ili prava svakog nasljednika ili, ovisno o slučaju, svakog legatarara navedenih u Potvrdi i njihove ostavinske/nasljedne dijelove; (b) pripadnost određene imovine koja čini dio ostavine nasljednicima ili, ovisno o slučaju, legatarima navedenima u Potvrdi; te (c) ovlasti osobe navedene u Potvrdi za izvršavanje oporuke ili upravljanje ostavinom.

Europska potvrda o nasljeđivanju ne nadomješta unutarnje isprave koje se u državama članicama koriste za slične svrhe (t. 67. Preambule Uredbe, čl. 62. st. 3. reč. 1. Uredbe; v. Ivanc, Kraljić 2016: 256-257, Max Planck Institute for Comparative and International Private Law 2010: 118-119.). Stoga korištenje Potvrde nije obvezno (čl. 62. st. 2. Uredbe). Ako je, međutim, predočena Potvrda izdana u drugoj državi članici, tijelo kojem je ona predočena nije ovlašteno zahtijevati podnošenje odluke o nasljeđivanju, odnosno javnih isprava ili sudske nagodbe u nasljednim stvarima (t. 69. Preambule Uredbe). Problematici, stoga, mogu biti slučajevi u kojima su odluka o nasljeđivanju te Potvrda sadržajno proturječne budući da Uredba ne propisuje kojoj od njih dati prednost, posebice da bi (eventualno) Potvrda imala prednost u primjeni (usp. Popescu 2014: 103.).

Europska potvrda o nasljeđivanju može se izdati dok je ostavinski postupak u tijeku ili nakon njegova okončanja.

2. Nadležno tijelo

Potvrdu izdaju sudovi u smislu Uredbe br. 650/2012 o nasljeđivanju (čl. 3. st. 2. Uredbe) ili druga tijela odnosno osobe koje su nadležne u nasljednim stvarima (poput javnih bilježnika) u državi članici izdavanja, a čija se nadležnost određuje prema odredbama Poglavlja II. Uredbe (čl. 64. Uredbe). Prepušteno je, dakle, državi članici da odredi nacionalnim zakonodavstvom koja su tijela nadležna za izdavanje Potvrde. To pritom ne moraju biti sudovi u smislu odredaba članka 3. stavka 2. Uredbe.

Prema hrvatskom Zakonu o provedbi Uredbe br. 650/2012 o nasljeđivanju, nadležna tijela za izdavanje Europske potvrde o nasljeđivanju su općinski sud, odnosno javni bilježnik kao povjerenik suda (čl. 6. st. 1. Zakona o provedbi Uredbe). Sud povjerava provođenje postupka i odlučivanje o zahtjevu za izdavanje Potvrde javnom bilježniku pred kojim je u tijeku ili je pravomoćno okončan ostavinski postupak. Iznimno, sud će provesti postupak i odlučiti o zahtjevu za izdavanje Potvrde ako je pred sudom u tijeku ili je pravomoćno okončan ostavinski postupak (čl. 6. st. 3. Zakona o provedbi Uredbe).

Prema slovenskom Zakonu o nasljeđivanju, zahtjev za izdavanje Europske potvrde o nasljeđivanju iz članka 65. Uredbe 650/2012 podnosi se ostavinskom sudu (koji je, u skladu sa Zakonom o sudovima, mjesno nadležan općinski sud), a koji također odlučuje o zahtjevu za izdavanje Potvrde (čl. 227. st. 1. i 2. Zakona o nasljeđivanju).

Budući da u Uredbi o nasljeđivanju nije upućeno na primjenu članka 17. Uredbe o litispendenciji, otvoreno je pitanje kako postupiti u slučaju kada je zahtjev za izdavanje Europske potvrde o nasljeđivanju podnesen nadležnim tijelima različitih država članica (usp. Popescu 2014: 103; usp. Max Planck Institute for Comparative and International Private Law 2010: 139-140.).

3. Zahtjev za Potvrdu

Potvrda se izdaje na zahtjev ovlaštene osobe (čl. 63. st. 1., čl. 65. st. 1. Uredbe), a obrazac na kojem se može podnijeti zahtjev kao i obrazac Potvrde sastavni su dijelovi Provedbene uredbe br. 1329/2014 (čl. 65. st. 2., čl. 67. st. 1. Uredbe).³⁶

Kao ovlaštene osobe da zahtijevaju izdavanje Europske potvrde o nasljeđivanju u Uredbi su navedeni: nasljednici, legatari, izvršitelji oporuke ili upravitelji ostavine koji se u drugoj državi članici moraju pozvati na svoj status ili izvršavati svoja prava kao nasljednici ili legatari i/ili svoje ovlasti kao izvršitelji oporuke ili upravitelji ostavine (čl. 63. st. 1., čl. 65. st. 1. Uredbe).

Otvoreno je pitanje bi li i vjerovnici ostavine pripadali krugu osoba koje su ovlaštene zahtijevati izdavanje Potvrde u svrhu dokazivanja svojeg položaja te izvršavanja svojih prava (Ivanc, Kraljić 2016: 259; Aras Kramar 2018: 196).

Uredba br. 650/2012 o nasljeđivanju propisuje sadržaj zahtjeva za izdavanje Potvrde (čl. 65. st. 3. Uredbe). Za podnošenje zahtjeva za izdavanje Potvrde može se koristiti i obrazac koji je sastavni dio Provedbene uredbe br. 1329/2014 (čl. 65. st. 2. Uredbe; V. Prilog 4. Provedbene uredbe br. 1329/2014). To također određuje i hrvatski Zakon o provedbi Uredbe br. 650/2012 o nasljeđivanju (čl. 7. st. 1. Zakona o provedbi Uredbe).

Prema članku 65. stavku 3. Uredbe br. 650/2012 o nasljeđivanju (prema službeno objavljenom prijevodu Uredbe na hrvatski jezik):

„Zahtjev mora sadržavati podatke navedene u nastavku, u mjeri u kojoj su ti podaci poznati podnositelju zahtjeva i nužni tijelu izdavanja za potvrđivanje elemenata za koje podnositelj zahtjeva želi potvrdu, i moraju joj biti priložene sve relevantne isprave u izvorniku ili preslikama koje ispunjavaju uvjete za utvrđivanje njezine autentičnosti, ne dovodeći u pitanje članak 66. stavak 2.:

(a) podatke o umrlome: prezime (prezime prilikom rođenja, ako postoji), osobno ime ili više njih, spol, datum i mjesto rođenja, bračno stanje, državljanstvo, identifikacijski broj (ako postoji), adresa u trenutku smrti, datum i mjesto smrti;

(b) podatke o podnositelju zahtjeva: prezime (prezime prilikom rođenja, ako postoji), osobno ime ili više njih, spol, datum i mjesto rođenja, bračno stanje, državljanstvo, identifikacijski broj (ako postoji), adresa i veza s umrlim, ako postoji;

(c) podatke o zastupniku podnositelja zahtjeva, ako ga ima: prezime (prezime prilikom rođenja, ako postoji), osobno ime ili više njih, adresa i ovlasti zastupanja;

³⁶ V. Prilog 4. i 5. Provedbene uredbe br. 1329/2014.

- (d) podatke o bračnom ili izvanbračnom drugu umrlog i, ako postoje, o bivši bračnim ili izvanbračnim drugovima: prezime (prezime prilikom rođenja, ako postoji), osobno ime ili više njih, spol, datum i mjesto rođenja, bračno stanje, državljanstvo, identifikacijski broj (ako postoji) i adresa;
- (e) podatke o drugim mogućim korisnicima na temelju raspolaganja imovinom zbog smrti i/ili po samom zakonu: prezime i osobno ime ili više njih ili naziv organizacije, identifikacijski broj (ako postoji) i adresa;
- (f) planiranu namjenu Potvrde u skladu s člankom 63.;
- (g) kontaktne podatke suda ili drugog nadležnog tijela koje se bavi ili se bavilo nasljeđivanjem kao takvim, ako je potrebno;
- (h) elemente na kojima podnositelj zahtjeva, kako smatra prikladno, temelji svoje pravo na imovinu za nasljeđivanje kao korisnik i/ili svoje pravo izvršavanja oporuke umrlog i/ili pravo upravljanja ostavinom umrlog;
- (i) naznaku o tome je li umrli izvršio raspolaganje imovinom zbog smrti; ako nisu priloženi ni izvornik ni preslika, naznaka o tome gdje se nalazi izvornik;
- (j) naznaku o tome je li umrli sklopio bračni ugovor ili ugovor u pogledu odnosa koji može imati usporedive učinke s brakom; ako nisu priloženi ni izvornik ni preslika ugovora, naznaka o tome gdje se nalazi izvornik;
- (k) naznaku o tome je li neki korisnik dao izjavu o prihvatu ili odricanju od nasljedstva;
- (l) izjavu o tome da prema saznanjima podnositelja zahtjeva nije u tijeku spor o elementima za koje se traži potvrda;
- (m) bilo koje druge podatke koje podnositelj zahtjeva smatra korisnim za potrebe izdavanja Potvrde.“

Budući da je propisani sadržaj zahtjeva za izdavanje Potvrde, kao i sam obrazac, kompleksan u praksi bi njegovo popunjavanje od strane korisnika moglo biti problematično.

4. Postupak i izdavanje Potvrde

Uredba br. 650/2012 o nasljeđivanju propisuje postupanje nadležnog tijela za izdavanje Europske potvrde o nasljeđivanju nakon što ono primi zahtjev za izdavanje Potvrde, kao i ovlasti nadležnog tijela. Nakon primitka zahtjeva za izdavanje Potvrde tijelo izdavanja provjerava podatke i izjave te isprave i druge dokaze koje je dostavio podnositelj zahtjeva, i pritom koristi svoje oficijelne (službene) ovlasti ako je to propisano njegovim (nacionalnim) pravom ili pak poziva podnositelja zahtjeva na pružanje bilo kakvih dodatnih podataka koje smatra potrebnima (čl. 66. st. 1. Uredbe). Ako podnositelj zahtjeva nije priložio preslike relevantnih isprava koje zadovoljavaju uvjete nužne za utvrđivanje njihove autentičnosti, tijelo izdavanja Potvrde može prihvatiti druge dokaze (čl. 66. st. 2. Uredbe). Uz to, ako je to propisano pravom (*lex fori*) tijela izdavanja Potvrde i uz ispunjavanje pretpostavaka određenih *lex fori*, tijelo izdavanja može tražiti davanje izjave pod prisegom ili izjave na zapisnik (čl. 66. st. 3. Uredbe).

Tijelo izdavanja Europske potvrde o nasljeđivanju poduzima sve potrebne korake u obavještavanju korisnika o zahtjevu za Potvrdu. Ako je to potrebno za utvrđivanje elemenata koji se trebaju potvrditi, ono saslušava bilo koju zainteresiranu osobu i bilo kojeg izvršitelja ili upravitelja te određuje javne objave radi davanja prilike drugim mogućim korisnicima da se pozovu na svoja prava (čl. 66. st. 4. Uredbe). Hrvatskim Zakonom o provedbi Uredbe br. 650/2012 o nasljeđivanju propisano je da se na obavještavanje i pozivanje stranaka javnom

objavom na odgovarajući način primjenjuju odredbe Zakona o nasljeđivanju³⁷ koje se odnose na pozivanje oglasom, a rok za javljanje sudu, odnosno javnom bilježniku je dva mjeseca od objave oglasa u Narodnim novinama (čl. 7. st. 2. Zakona o provedbi Uredbe). Upravo bi pozivanje i obavještanje stranaka oglasom u Narodnim novinama u praksi moglo biti problematično.

Uredba br. 650/2012 o nasljeđivanju općenito određuje komunikaciju između nadležnih tijela za izdavanje Europske potvrde o nasljeđivanju te nadležnih tijela drugih država članica bez da detaljnije propiše uvjete te suradnje. Tako nadležno tijelo države članice dostavlja na zahtjev tijelu izdavanja Potvrde druge države članice podatke iz zemljišnih knjiga, matičnih knjiga i upisnika u koji se upisuju isprave i činjenice od važnosti za nasljeđivanje ili za režim bračne stečevine ili ekvivalentni imovinski režim umrlog, ako bi to nadležno tijelo po nacionalnom pravu bilo ovlašteno dostaviti takve podatke drugom nacionalnom tijelu (čl. 66. st. 5. Uredbe).

Tijelo izdavanja izdaje Europsku potvrdu o nasljeđivanju bez odgode, a pritom koristi obrazac Potvrde koji je sastavni dio Provedbene uredbe br. 1329/2014 (čl. 67. st. 1. reč. 1 i 2. Uredbe; Prilog 5. Provedbene uredbe br. 1329/2014.). Pritom su Uredbom br. 650/2012 o nasljeđivanju propisani slučajevi kada tijelo izdavanja posebno neće izdati Potvrdu. Tijelo izdavanja ne izdaje Potvrdu posebno ako: (a) se elementi koji se trebaju potvrditi osporavaju; ili (b) Potvrda ne bi bila u skladu s odlukom koja obuhvaća iste elemente (čl. 67. st. 1. reč. 3. Uredbe).

Tijelo izdavanja Potvrde poduzima sve potrebne korake u obavještanju korisnika o izdavanju Potvrde (čl. 67. st. 2. Uredbe).

Hrvatskim Zakonom o provedbi Uredbe br. 650/2012 o nasljeđivanju propisano je da općinski sud, odnosno javni bilježnik izdaje Potvrdu na propisanom obrascu te dostavlja strankama ovjerenu presliku potvrde (čl. 7. st. 3. Zakona o provedbi Uredbe). Upitno je, uzimajući u obzir određenje osoba koje mogu zahtijevati izdavanje Potvrde kao stranaka postupka (čl. 63. st. 1. Uredbe, čl. 7. st. 2. Zakona o provedbi Uredbe), kojim se sve osobama mora dostaviti ovjerena preslika Potvrde, posebice uzimajući u obzir da je Zakonom određeno da se rok valjanosti potvrde od šest mjeseci u smislu članka 70. stavka 3. Uredbe računa od trenutka izdavanja Potvrde (čl. 7. st. 3. Zakona o provedbi Uredbe). Rok valjanosti Potvrde, naime, može proteći dok se pokušava s dostavama Potvrde „svim“ strankama.

Slovenski Zakon o nasljeđivanju određuje samo tijelo nadležno za izdavanje Europske potvrde o nasljeđivanju (općinski sud kao ostavinski sud). Dodatno sadrži odredbe o pravnim lijekovima protiv rješenja kojim sud odlučuje o zahtjevu za izdavanje Potvrde i

³⁷ Narodne novine RH, br. 48/03, 163/03, 35/05 – v. čl. 1164. st. 1. Zakona o obveznim odnosima, 127/13, 33/15, 14/19.

privremenoj odgodi učinaka te Potvrde. Što se tiče preostalih pitanja, odredbe Uredbe izravno se primjenjuju.

5. Sadržaj Potvrde

Obrazac Europske potvrde o nasljeđivanju je sastavni dio Priloga 5. Provedbene uredbe br. 1329/2014 (čl. 67. st. 1. reč. 1 i 2. Uredbe).

Prema članku 68. Uredbe br. 650/2012 o nasljeđivanju (prema službeno objavljenom prijevodu Uredbe na hrvatski jezik):

„Potvrda mora sadržavati sljedeće podatke, u mjeri potrebnoj za svrhu za koje se izdaje:

- (a) naziv i adresu tijela izdavanja;
- (b) referentni broj predmeta;
- (c) elemente na temelju kojih se tijelo izdavanja smatra nadležnim za izdavanje Potvrde;
- (d) datum izdavanja;
- (e) podatke o podnositelju zahtjeva: prezime (prezime prilikom rođenja, ako postoji), osobno ime ili više njih, spol, datum i mjesto rođenja, bračno stanje, državljanstvo, identifikacijski broj (ako postoji), adresa i veza s umrlim, ako postoji;
- (f) podatke o umrlom: prezime (prezime prilikom rođenja, ako postoji), osobno ime ili više njih, spol, datum i mjesto rođenja, bračno stanje, državljanstvo, identifikacijski broj (ako postoji), adresa u trenutku smrti, datum i mjesto smrti;
- (g) podatke o korisnicima: prezime (prezime prilikom rođenja, ako postoji), osobno ime ili više njih te identifikacijski broj (ako postoji);
- (h) podatke o bračnom ugovoru koji je sklopio umrli ili, ako postoji, o ugovoru koji je sklopio umrli u kontekstu odnosa za koji se po pravu mjerodavnom za takav odnos smatra da ima usporedive učinke s brakom te podatke o režimu bračne stečevine ili ekvivalentnom imovinskom režimu;
- (i) pravo mjerodavno za nasljeđivanje te elemente na temelju kojih je to pravo utvrđeno;
- (j) podatke o tome je li nasljeđivanje oporučno ili zakonsko, uključujući podatke o elementima iz kojih proizlaze prava i/ili ovlasti nasljednika, legatara, izvršitelja oporuka ili upravitelja ostavinom;
- (k) ako je potrebno, podatke o svakom korisniku u pogledu načina prihvata ili odricanja od nasljedstva;
- (l) dio svakog nasljednika te, ako je potrebno, popis prava i/ili imovine za svakog nasljednika;
- (m) popis prava i/ili imovine za svakog legatara;
- (n) ograničenja prava nasljednika i, prema potrebi, legatara po pravu mjerodavnom za nasljeđivanje i/ili po raspolaganju imovinom zbog smrti;
- (o) ovlasti izvršitelja oporuke i/ili upravitelja ostavinom i ograničenja tih ovlasti po pravu mjerodavnom za nasljeđivanje i/ili po raspolaganju imovinom zbog smrti.“

6. Učinci Potvrde

Europska potvrda o nasljeđivanju ima učinke u svim državama članicama te za to nije potreban poseban postupak njezina prihvaćanja (čl. 69. st. 1. Uredbe). Posebno se ne zahtijeva legalizacija ni bilo koja druga formalnost u pogledu prihvaćanja učinaka Potvrde u drugim državama članicama (čl. 74. Uredbe). Osim toga, nije dopuštena niti kontrola Europske potvrde o nasljeđivanju s aspekta javnog poretka (*ordre public*), ili nadležnosti tijela izdavanja ili pak njezine sukladnosti s odredbama Uredbe o sadržaju Potvrde (čl. 68. Uredbe)

u državi članici u kojoj se Potvrda koristi (državi članici njezina „prihvatanja“) (*arg ex*: čl. 69. st. 1., čl. 71. Uredbe).

Ona nije javna isprava u smislu kako je određuje Uredba, ali ima dokaznu snagu te se predmnijeva da istinito dokazuje elemente koji su utvrđeni prema mjerodavnom pravu za nasljeđivanje ili prema bilo kojem drugom mjerodavnom pravu za određene elemente (čl. 69. st. 2. reč. 1. Uredbe). Uz to, predmnijeva se da osoba koja je u Potvrdi navedena kao nasljednik, legatar, izvršitelj oporuke ili upravitelj ostavine ima status naveden u Potvrdi i/ili prava ili ovlasti navedene u Potvrdi, bez ikakvih uvjeta i/ili ograničenja prava ili ovlasti, osim onih navedenih u Potvrdi (čl. 69. st. 2. reč. 2. Uredbe). Dokazna snaga Potvrde, međutim, ne odnosi se na elemente koji nisu propisani Uredbom, poput pitanja srodstva ili pitanja je li određena imovina pripadala ostavitelju (t. 71. Preambule Uredbe).

Uredba br. 650/2012 o nasljeđivanju propisuje položaj i zaštitu trećih osoba u dobroj vjeri. Svaka osoba koja postupajući na temelju podataka iz Potvrde izvrši plaćanja ili prenese imovinu osobi navedenoj u Potvrdi kao ovlaštenoj prihvatiti plaćanja ili imovinu smatra se da je izvršila transakciju s osobom ovlaštenom prihvatiti plaćanja ili imovinu, osim ako zna da sadržaj Potvrde nije istinit ili nije svjesna te neistinitosti zbog krajnje nepažnje (čl. 69. st. 3. Uredbe). Osim toga, ako osoba navedena u Potvrdi kao ovlaštena za raspolaganje ostavinom raspolaže tom imovinom u korist druge osobe, za tu drugu osobu se smatra, ako postupa na temelju podataka iz Potvrde, da je izvršila transakciju s osobom ovlaštenom za raspolaganje odnosnom imovinom, osim ako zna da sadržaj Potvrde nije istinit ili je nesvjesna te neistinitosti zbog krajnje nepažnje (čl. 69. st. 4. Uredbe).

Zaštitu bi trebalo osigurati ako su predočeni ovjereni primjerci Potvrde koji su još uvijek valjani (t. 71. Preambule Uredbe, čl. 70. Uredbe). Pritom Uredba br. 650/2012 o nasljeđivanju ne određuje pitanje učinaka takvog stjecanja imovine od strane treće osobe (t. 71. Preambule Uredbe).

Posebice treba istaknuti da je Potvrda valjana isprava za upis prijenosa imovine na temelju nasljeđivanja u upisnike države članice, poput zemljišnih knjiga. Međutim, budući da je postupak upisa propisan nacionalnim pravom države članice registra, država članica koja izdaje Potvrdu trebala bi voditi računa o formalnim zahtjevima za upis propisanim pravom te države članice (čl. 69. st. 5., čl. 1. st. 2. k) i l); t. 68. Preambule Uredbe). Pritom bi tijela nadležna za upis imovine u odgovarajuće upisnike mogla tražiti od osobe koja zahtijeva upis i dodatne podatke ili dodatne isprave koje su potrebne prema pravu države članice u kojoj se vodi upisnik (poput, npr., isprave o plaćanju poreza) (t. 18. Preambule Uredbe).

Zahtjevi za upis u upisnik prava na pokretnoj i nepokretnoj imovini, naime, isključeni su iz materijalnog područja primjene Uredbe br. 650/2012 o nasljeđivanju (čl. 1. st. 2. (l) Uredbe). Pravo države članice u kojoj se nalazi upisnik (poput zemljišnih knjiga za

nekretnine) mjerodavno je za određivanje nadležnih tijela te pretpostavaka i postupka upisa (t. 18. Preambule Uredbe). Učinci upisa prava u upisnik – poput njegove deklaratorne ili konstitutivne naravi – isključeni su, također, iz područja primjene Uredbe br. 650/2012 o nasljeđivanju (t. 19. Preambule Uredbe).

7. Ovjereni preslici Potvrde

Izvornik Europske potvrde o nasljeđivanju ostaje kod tijela koje ju je izdalo. Tijelo pritom izdaje jednu ili više ovjerenih preslika Potvrde podnositelju zahtjeva i svakoj drugoj osobi koja dokaže pravni interes te vodi popis osoba kojima su izdani ovjereni preslici Potvrde (čl. 70. st. 1. i 2. Uredbe). To ne sprječava državu članicu da dopusti javnu objavu preslike Potvrde, a u skladu s nacionalnim pravilima o javnom pristupu informacijama (t. 72. Preambule Uredbe).

Hrvatskim Zakonom o provedbi Uredbe br. 650/2012 o nasljeđivanju propisano je da općinski sud za područje svoje mjesne nadležnosti vodi popis izdanih Europskih potvrda o nasljeđivanju i osoba kojima su izdani ovjereni preslici potvrda (čl. 8. st. 1. Zakon o provedbi Uredbe). Javni bilježnik odmah po izdavanju dostavlja Potvrdu općinskom sudu na čijem području se nalazi njegovo sjedište radi upisa u popis izdanih Potvrda (čl. 8. st. 1. Zakon o provedbi Uredbe). U tom smislu upitno je ostaje li izvornik Europske potvrde o nasljeđivanju kod javnog bilježnika ili pak javni bilježnik dostavlja sudu i izvornik Potvrde zajedno sa spisom predmeta.

Treba istaknuti da ovjerene preslike Europske potvrde o nasljeđivanju vrijede u ograničenom razdoblju od šest mjeseci, a što se naznačuje u ovjerenom presliku određivanjem datuma isteka. **Hrvatskim Zakonom o provedbi Uredbe** izrijekom je određeno da se rok valjanosti Potvrde od šest mjeseci u smislu članka 70. stavka 3. Uredbe računa od trenutka izdavanja Potvrde (čl. 7. st. 3. Zakona o provedbi Uredbe). U iznimnim i opravdanim slučajevima, tijelo izdavanja može iznimno odrediti dulje razdoblje važenja ovjerene preslike Potvrde. Kada to razdoblje istekne, svaka osoba koja posjeduje ovjereni preslik Potvrde mora, kako bi mogla koristiti Potvrdu za propisane svrhe, zatražiti produljenje razdoblja važenja ovjerenog preslika ili zatražiti novi ovjereni preslik Potvrde od tijela izdavanja (čl. 70. st. 3. Uredbe).

Slovenski Zakon o nasljeđivanju ne sadrži posebne odredbe za primjenu članka 70. Uredbe.

8. Ispravak, izmjena ili opoziv Potvrde

Uredba br. 650/2012 o nasljeđivanju sadrži odredbe o ispravku, izmjeni ili opozivu Europske potvrde o nasljeđivanju. Tijelo izdavanja Europske potvrde o nasljeđivanju na zahtjev bilo koje osobe koja dokaže pravni interes ili po službenoj dužnosti ispravlja Potvrdu

u slučaju administrativne pogreške („*clerical error*“), poput očitih pogrešaka u pisanju (prezimana stranaka, datuma ili identifikacijskog broja) (čl. 71. st. 1. Uredbe; Popescu 2014: 105.). Uz to, tijelo izdavanja na zahtjev bilo koje osobe koja dokaže pravni interes ili, ako je to moguće po nacionalnom pravu (*lex fori*), po službenoj dužnosti, mijenja ili opoziva Potvrdu ako je utvrđeno da Potvrda ili pojedini elementi u njoj nisu točni („*are not accurate*“) (kao u slučaju pronalaska novih nasljednika ili oporuke) (čl. 71. st. 2. Uredbe; Popescu 2014: 105.).

Prema hrvatskom Zakonu o provedbi Uredbe br. 650/2012 o nasljeđivanju, ispravak, izmjenu ili opoziv Potvrde provodi općinski sud, odnosno javni bilježnik koji je izdao Potvrdu, po službenoj dužnosti ili na zahtjev osobe koja dokaže pravni interes (čl. 9. st. 1. Zakona o provedbi Uredbe).

Prema slovenskom Zakonu o nasljeđivanju o zahtjevu za ispravak, izmjenu ili opoziv Europske potvrde o nasljeđivanju iz članka 71. Uredbe odlučuje ostavinski sud (članak 227.c Zakona o nasljeđivanju).

Uredba br. 650/2012 o nasljeđivanju propisuje privremenu obustavu učinaka Europske potvrde o nasljeđivanju ako je u tijeku izmjena ili opoziv Potvrde, a u povodu zahtjeva osobe koja dokaže pravni interes (čl. 73. st. 1. (a) Uredbe). Odluku tijela izdavanja o privremenoj obustavi učinaka Potvrde može osporavati osoba koja dokaže pravni interes podnošenjem pravnog lijeka pravosudnom tijelu države članice tijela izdavanja u skladu s pravom te države (čl. 72. st. 1. reč. 2. i reč. 3. Uredbe).

Prema hrvatskom Zakonu o provedbi Uredbe br. 650/2012 o nasljeđivanju, o zahtjevu za privremenu obustavu učinaka Potvrde odlučuje općinski sud, odnosno javni bilježnik pred kojim je u tijeku postupak izmjene ili opoziva Potvrde (čl. 10. st. 1. Zakona o provedbi Uredbe). Protiv rješenja javnog bilježnika o privremenoj obustavi učinaka Potvrde dopušten je prigovor o kojem odlučuje općinski sud. Prilikom odlučivanja o prigovoru na odgovarajući način se primjenjuju odredbe Zakona o nasljeđivanju koje se odnose na postupak i odluke o prigovoru protiv rješenja o nasljeđivanju (čl. 10. st. 2. Zakona o provedbi Uredbe). Ako javni bilježnik utvrdi da nisu ispunjene pretpostavke za privremenu obustavu učinaka Potvrde, zahtjev zajedno sa spisom predmeta dostavit će radi odlučivanja općinskom sudu na čijem se području nalazi njegovo sjedište. Javni bilježnik dužan je pisano obrazložiti zašto smatra da nisu ispunjene pretpostavke za privremenu obustavu učinaka Potvrde te izvijestiti podnositelja zahtjeva da je predmet upućen sudu (čl. 10. st. 3. Zakona o provedbi Uredbe). Protiv rješenja općinskog suda o zahtjevu za privremenu obustavu učinaka Potvrde dopuštena je žalba o kojoj odlučuje županijski sud. Na postupak i odlučivanje o žalbi protiv rješenja općinskog suda na odgovarajući način primjenjuju se odredbe Zakona o nasljeđivanju koje se odnose na postupak i odluke o žalbi protiv rješenja o nasljeđivanju (čl. 10. st. 5. Zakona o provedbi Uredbe).

Prema slovenskom Zakonu o nasljeđivanju o zahtjevu za privremenu obustavu učinaka Europske potvrde o nasljeđivanju iz članka 73. Uredbe 650/2012 odlučuje ostavinski sud (čl. 227.d st. 1. Zakona o nasljeđivanju). Zakonom je propisano da je postupak za podnošenje zahtjeva za privremenu obustavu učinaka Europske potvrde nužan i prioritetan. Žalbu protiv rješenja kojim sud odlučuje o zahtjevu za privremenu obustavu učinaka ostavinskom sudu mogu podnijeti osobe koje na to imaju pravo po članku 72. Uredbe (čl. 227.d st. 2. Zakona o nasljeđivanju). Rok za žalbu je 30 dana od dana dostave rješenja (čl. 227.d st. 3. Zakona o nasljeđivanju). Žalba ne odgađa izvršenje rješenja (čl. 227.d st. 4. Zakona o nasljeđivanju).

Ako je Potvrda ispravljena, izmijenjena ili opozvana, tijelo izdavanja bi trebalo obavijestiti osobe kojima su izdani ovjereni preslici kako bi se izbjeglo nezakonito korištenje takvih preslika (t. 72. Preambule Uredbe, čl. 71. st. 3. Uredbe).

Uredba br. 650/2012 o nasljeđivanju predviđa pravne lijekove protiv odluka tijela izdavanja u postupku ispravka, izmjene ili opoziva Europske potvrde o nasljeđivanju. Odluke koje donese tijelo izdavanja Potvrde u postupku njezina ispravka, izmjene ili opoziva može osporavati osoba koja dokaže pravni interes (čl. 72. st. 1. reč. 2. Uredbe). Pravni lijek se podnosi pravosudnom tijelu države članice tijela izdavanja u skladu s pravom te države (čl. 72. st. 1. reč. 3. Uredbe). Ako se u povodu pravnog lijeka utvrdi da izdana Potvrda nije točna, nadležno pravosudno tijelo ispravlja, mijenja ili opoziva Potvrdu ili osigurava njezin ispravak, izmjenu ili opoziv od strane tijela izdavanja (čl. 72. st. 2. reč. 1. Uredbe). Dok je u tijeku osporavanje odluke o ispravku, izmjeni ili opozivu Potvrde u povodu pravnog lijeka, pravosudno tijelo na zahtjev osobe koja ima pravo osporavati odluku koju je donijelo tijelo izdavanja, može privremeno obustaviti učinke Potvrde (čl. 73. st. 1. (b) Uredbe).

Prema hrvatskom Zakonu o provedbi Uredbe br. 650/2012 o nasljeđivanju, protiv rješenja javnog bilježnika o ispravku, izmjeni ili opozivu Potvrde dopušten je prigovor o kojem odlučuje općinski sud. Prilikom odlučivanja o prigovoru na odgovarajući način se primjenjuju odredbe Zakona o nasljeđivanju koje se odnose na postupak i odluke o prigovoru protiv rješenja o nasljeđivanju (čl. 9. st. 2. Zakona o provedbi Uredbe).

Ako javni bilježnik utvrdi da nisu ispunjene pretpostavke za ispravak, izmjenu ili opoziv Potvrde, zahtjev zajedno sa spisom predmeta dostavit će radi odlučivanja općinskom sudu na čijem se području nalazi njegovo sjedište. Javni bilježnik dužan je pisano obrazložiti zašto smatra da nisu ispunjene pretpostavke za ispravak, izmjenu ili opoziv potvrde te izvijestiti podnositelja zahtjeva da je predmet upućen sudu (čl. 9. st. 3. Zakona o provedbi Uredbe).

Protiv rješenja općinskog suda o ispravku, izmjeni ili opozivu Potvrde dopuštena je žalba o kojoj odlučuje županijski sud. Na postupak i odlučivanje o žalbi protiv rješenja

općinskog suda na odgovarajući način primjenjuju se odredbe Zakona o nasljeđivanju koje se odnose na postupak i odluke o žalbi protiv rješenja o nasljeđivanju (čl. 9. st. 4. Zakona o provedbi Uredbe).

9. Pravni lijekovi protiv odluke tijela izdavanja Potvrde

Uredba br. 650/2012 o nasljeđivanju predviđa pravne lijekove protiv odluke tijela izdavanja Europske potvrde o nasljeđivanju, uključujući odluke kojom se odbija izdavanje te Potvrde (t. 72. Preambule Uredbe). Odluke koje donese tijelo izdavanja Potvrde u povodu zahtjeva za njezinim izdavanjem može osporavati osoba ovlaštena za podnošenje zahtjeva za Potvrdu (čl. 72. st. 1. reč. 1. Uredbe).

Pravni lijek se podnosi pravosudnom tijelu države članice tijela izdavanja u skladu s pravom te države (čl. 72. st. 1. reč. 3. Uredbe). Ako se u povodu pravnog lijeka utvrdi da odbijanje izdavanja Potvrde nije bilo opravdano, nadležno pravosudno tijelo izdaje Potvrdu ili osigurava da tijelo izdavanja ponovno razmotri predmet i donese novu odluku (čl. 72. st. 2. reč. 2. Uredbe).

Hrvatskim zakonom o provedbi Uredbe br. 650/2012 o nasljeđivanju propisan je prigovor protiv Potvrde koju je izdao javni bilježnik o kojem odlučuje općinski sud. Na postupak i odlučivanje o prigovoru na odgovarajući način se primjenjuju odredbe Zakona o nasljeđivanju koje se odnose na postupak i odluke o prigovoru protiv rješenja o nasljeđivanju (čl. 7. st. 4. Zakona o provedbi Uredbe). Ako javni bilježnik, međutim, utvrdi da nisu ispunjene pretpostavke za izdavanje Potvrde, zahtjev zajedno sa spisom predmeta dostavit će radi odlučivanja općinskom sudu na čijem se području nalazi njegovo sjedište. Javni bilježnik dužan je pisano obrazložiti zašto smatra da nisu ispunjene pretpostavke za izdavanje potvrde te izvijestiti podnositelja zahtjeva da je predmet upućen sudu (čl. 7. st. 5. Zakona o provedbi Uredbe). Rješenje općinskog suda o odbačaju ili odbijanju zahtjeva za izdavanje Potvrde dostavlja se strankama (čl. 7. st. 6. Zakona o provedbi Uredbe). Protiv Potvrde koju je izdao općinski sud, odnosno rješenja općinskog suda o odbačaju ili odbijanju zahtjeva za izdavanje Potvrde dopuštena je žalba o kojoj odlučuje županijski sud. Na postupak i odlučivanje o žalbi protiv rješenja općinskog suda na odgovarajući način primjenjuju se odredbe Zakona o nasljeđivanju koje se odnose na postupak i odluke o žalbi protiv rješenja o nasljeđivanju (čl. 7. st. 7. Zakona o provedbi Uredbe).

Prema slovenskom Zakonu o nasljeđivanju protiv rješenja kojim sud odlučuje o zahtjevu za izdavanje Europske potvrde o nasljeđivanju u skladu sa člankom 67. Uredbe, protiv rješenja o ispravku Europske potvrde o nasljeđivanju, o izmjeni Europske potvrde o nasljeđivanju i o ukidanju Europske potvrde o nasljeđivanju u skladu sa člankom 71. Uredbe, osobe iz članka 72. Uredbe koje na to imaju pravo mogu uložiti žalbu (čl. 227.č st. 1. Zakona

o nasljeđivanju). Rok za žalbu je 30 dana od dana dostave rješenja (čl. 227.č st. 2. Zakona o nasljeđivanju). Žalba ne odgađa izvršenje rješenja (čl. 227.č st. 3. Zakona o nasljeđivanju).

10. Privremena obustava učinaka Potvrde

Dok je u tijeku osporavanje odluke o zahtjevu za izdavanje Europske potvrde o nasljeđivanju odnosno o ispravku, izmjeni ili opozivu Potvrde u povodu pravnog lijeka, pravosudno tijelo na zahtjev osobe koja ima pravo osporavati odluku koju je donijelo tijelo izdavanja, može privremeno obustaviti učinke Potvrde (čl. 73. st. 1. (b) Uredbe). O zahtjevu za privremenu obustavu učinaka Potvrde, **prema hrvatskom Zakonu o provedbi Uredbe br. 650/2012 o nasljeđivanju**, odlučuje općinski sud koji je izdao Potvrdu, odnosno na čijem području se nalazi sjedište javnog bilježnika koji je izdao Potvrdu na koju se zahtjev odnosi (čl. 10. st. 4. Zakon o provedbi Uredbe). Protiv rješenja općinskog suda o zahtjevu za privremenu obustavu učinaka Potvrde dopuštena je žalba o kojoj odlučuje županijski sud. Na postupak i odlučivanje o žalbi protiv rješenja općinskog suda na odgovarajući način primjenjuju se odredbe Zakona o nasljeđivanju koje se odnose na postupak i odluke o žalbi protiv rješenja o nasljeđivanju (čl. 10. st. 5. Zakona o provedbi Uredbe).

Prema slovenskom Zakonu o nasljeđivanju o zahtjevu za privremenu obustavu učinaka Europske potvrde o nasljeđivanju iz članka 73. Uredbe 650/2012 odlučuje ostavinski sud (čl. 227.d st. 1. Zakona o nasljeđivanju). Zakonom je propisano da je postupak za podnošenje zahtjeva za privremenu obustavu učinaka Europske potvrde nužan i prioritetan. Žalba protiv rješenja kojim sud odlučuje o zahtjevu za privremenu obustavu učinaka mogu podnijeti osobe iz članka 72. Uredbe koje na to imaju pravo (čl. 227.d st. 2. Zakona o nasljeđivanju). Rok za žalbu je 30 dana od dana dostave rješenja (čl. 227.d st. 3. Zakona o nasljeđivanju). Žalba ne odgađa izvršenje rješenja (čl. 227.d st. 4. Zakona o nasljeđivanju).

O privremenoj obustavi učinaka Potvrde tijelo izdavanja ili, ovisno o slučaju, pravosudno tijelo bez odgode obavještava sve osobe kojima su izdane ovjerene preslike Potvrde (čl. 73. st. 2. reč 1. Uredbe). Za vrijeme privremene obustave učinaka Potvrde ne smiju se izdavati nove ovjerene preslike Potvrde (čl. 73. st. 2. reč. 2. Uredbe).

11. Suradnja i razmjena podataka

Učinkoviti pravni promet odluka, javnih isprava i sudskih nagodbi u nasljednim stvarima, kao i izdavanje te pravni promet Europskih potvrda o nasljeđivanju, podrazumijeva i učinkovitu razmjenu podataka među državama članicama. U cilju dostupnosti podataka u okviru, među ostalim, Europske pravosudne mreže u građanskim i trgovačkim stvarima države članice dostavljaju Europskoj komisiji kratki sažetak svojeg nacionalnog zakonodavstva i postupaka koji se odnose na nasljeđivanje, uključujući podatke o vrsti tijela koje ima nadležnost u nasljednim stvarima i podatke o vrsti tijela nadležnog za primanje

izjava o prihvatu ili odricanju od nasljedstva, legata ili nužnog dijela. Također, države članice dostavljaju popise svih isprava i/ili podataka koji se obično zahtijevaju za potrebe upisa nepokretne imovine koja se nalazi na njihovom području (čl. 77. reč 1. i 2. Uredbe).

O nasljednom pravu, ostavinskom postupku, nadležnim tijelima država članica, uključujući nadležna tijela te postupke prema Uredbi br. 650/2012 o nasljeđivanju vidi na: https://e-justice.europa.eu/content_succession-166-hr.do i https://e-justice.europa.eu/content_succession-380-hr.do?clang=hr (20. 2. 2019.).

III. LITERATURA

- Aras Kramar, Slađana, Uredba (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju: o priznanju odnosno prihvaćanju i izvršenju odluka, javnih isprava i sudskih nagodbi te Europskoj potvrdi o nasljeđivanju, u: Huseinbegović, Alena; Ponjavić, Zoran; Hlača Nenad; Pürner, Stefan; Duraković, Anita; Demirović, Ramajana (ur.), Zbornik radova, Šesti međunarodni naučni skup Dani porodičnog prava, Imovinskopravni aspekti porodičnih odnosa, Mostar: Pravni fakultet Univerziteta „Džemal Bijelić“ u Mostaru, 2018, str. 185-199.
- Dutta, A., Novo međunarodno nasljedno pravo Evropske unije – prvo čitanje Uredbe o nasljednom pravu, Nova pravna revija, 2013, 2, <http://nova-pravna-revija.info/bhs/NPR/Journal/Article/9206ceaf-8311-4278-9a84-6094090513fd> (21. 2. 2019.), str. 9-22.
- Köhler, A., General private international law institutes in the EU Succession Regulation – Some remarks, Anali Pravnog fakulteta Univerziteta u Zenici, 9(2016), 18, <http://www.prf.unze.ba/Docs/Anali/Analibr18god9/9.pdf> (21. 2. 2019.), str. 169-191.
- Ivanc, T.; Kraljić, S., *European certificate of succession – Was there a need for a European intervention?*, Anali Pravnog fakulteta Univerziteta u Zenici, 9(2016), 18, <http://www.prf.unze.ba/Docs/Anali/Analibr18god9/13.pdf> (21. 2. 2019.), str. 249-273.
- Ivanc, T., *Vpliv evropske uredbe o dedovanju na slovensko dedno pravo - nič novega ali leži kaj pod površino?*, Pravna praksa, 2014, 9, str. 22.
- Max Planck Institute for Comparative and International Private Law, *Comments on the European Commission's Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and authentic instruments in matters of succession and the creation of a European Certificate of Succession*, Hamburg, 26. 3. 2010., <http://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/201005/20100526ATT75035/20100526ATT75035EN.pdf> (21. 2. 2019.).
- Popescu, D. A., *Guide on international private law in successions matters*, Magic Print, Alina Chițea – Onești, 2014, <http://old.just.ro/LinkClick.aspx?fileticket=Sr4HhCRh6zU%3D&tabid=2980> (21. 2. 2019.).
- Poretti, P., *Nadležnost, nadležna tijela i postupci prema uredbi (EU) Br. 650/2012 o dedovanju*, Zb. Prav. fak. Sveuč. Rij, 2013, 1, str. 561-587.
- Vassilakakis, E., *The Choice of the Law Applicable to The Succession Under Regulation 650/2012 – An Outline*, Anali Pravnog Fakulteta Univerziteta u Zenici, 2016, 18, str. 221-234.

Popis pravnih izvora

- Briselske konvencije/Uredbe Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima, SL EU, L 12, 16. 1. 2001., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A32001R0044> (21. 2. 2019.).
- Charter of fundamental rights of the European Union, SL EU, C 202, 7. 6. 2016., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:12016P/TXT&from=HR> (15. 2. 2019.).
- Commission Implementing Regulation (EU) No 1329/2014 of 9 December 2014 establishing the Forms referred to in Regulation (EU) No 650/2012 of the European Parliament and of the Council on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and acceptance and enforcement of authentic instruments in matters of succession and on the creation of a European Certificate of Succession, SL EU, L 359, 16. 12. 2014., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32014R1329> (20. 2. 2019.).
- Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union, Protocol (No 21) on the Position of the United Kingdom and Ireland in Respect of the Area of Freedom, Security and Justice, SL EU, C 202, 7. 6. 2016., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12016E%2FPRO%2F21> (21. 2. 2019.).
- Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union, Protocol (No 22) on the Position of Denmark, SL EU, C 326, 26. 10. 2012., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12012E%2FPRO%2F22> (21. 2. 2019.).
- Convention of 15 November 1965 on the Service Abroad of Judicial and Extrajudicial Documents in Civil or Commercial Matters, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=17> (21. 2. 2019.).
- Haška konvencija od 1. kolovoza 1989. o mjerodavnom pravu za nasljeđivanje imovine umrlih osoba, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=62> (29. 3. 2019.).
- Haška konvencija od 1. srpnja 1985. o mjerodavnom pravu za *trust* i o njegovu priznanju, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=59> (29. 3. 2019.).
- Haška konvencija od 2. listopada 1973. o međunarodnom upravljanju imovinom umrlih osoba, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=83> (29. 3. 2019.).
- Haška konvencija od 5. listopada 1961. o mjerodavnom pravu za oblik oporučnih raspolaganja, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=40> (29. 3. 2019.).
- Regulation (EC) No 1393/2007 of the European Parliament and of the Council of 13 November 2007 on the service in the Member States of judicial and extrajudicial documents in civil or commercial matters (service of documents), and repealing Council Regulation (EC) No 1348/2000, SL EU, L 324, 10. 12. 2007., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32007R1393&from=hr> (21. 2. 2019.).
- Regulation (EU) No 650/2012 of the European Parliament and of the Council of 4 July 2012 on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and acceptance and enforcement of authentic instruments in matters of successions and on the creation of a European Certificate of Succession, SL EU, L 201, 27. 7. 2012., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32012R0650> (20. 2. 2019.).
- Uredba (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju,

- SL EU, L 201, 27. 7. 2012., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32012R0650&from=EN> (21. 2. 2019.).
- Uredba (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju, SL EU, L 201, 27. 7. 2012.
- Zakon o nasljeđivanju Republike Hrvatske, Narodne novine RH, br. 48/03, 163/03, 35/05 – v. čl. 1164. st. 1. Zakona o obveznim odnosima, 127/13, 33/15, 14/19.
- Zakon o dedovanju, Uradni list SRS, št. 15/76, 23/78, Uradni list RS, št. 13/94 – ZN, 40/94 – odl. US, 117/00 – odl. US, 67/01, 83/01 – OZ, 73/04 – ZN-C, 31/13 – odl. US in 63/16.
- Zakon o parničnom postopku Republike Hrvatske, Službeni list SFRJ, br. 4/77 – 35/91; Narodne novine RH, br. 26/91, 53/91, 91/92, 112/99, 88/01 – v. čl. 50. Zakona o arbitraži, 117/03, 88/05 – v. čl. 129. Zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona, 2/07 – v. Odluku USRH od 20. prosinca 2006., 84/08, 96/08 – v. Odluku USRH od 9. srpnja 2008., 123/08 – ispravak, 57/11, 148/11 – pročišćeni tekst, 25/13, 89/14 – v. Odluku USRH od 11. srpnja 2014.
- Zakon o provedbi Uredbe (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju, Narodne novine Republike Hrvatske, br. 152/14.
- Zakon o sodišćih, Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečišćeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSL-S-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve in 22/18 – ZSICT.

Internet izvori

- Green Paper on Succession and Wills, COM(2005) 65 final, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52005DC0065> (29. 3. 2019.).
- Nasljedno pravo, ostavinski postupak, nadležna tijela država članica, uključujući nadležna tijela te postupke prema Uredbi br. 650/2012 o nasljeđivanju, https://e-justice.europa.eu/content_succession-166-hr.do; https://e-justice.europa.eu/content_succession-380-hr.do?clang=hr (20. 2. 2019.).
- Popis tijela odnosno pravnih stručnjaka koji se smatraju „sudom“ pojedinih država članica, https://e-justice.europa.eu/content_succession-380-hr.do?clang=hr (20. 2. 2019.).
- Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and authentic instruments in matters of successions and the creation of a European Certificate of Succession, COM(2009) 154 final, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52009PC0154> (29. 3. 2019.).
- Smjernice za primjenu „uobičajenog boravišta“, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-13_sl.htm (10. 3. 2019.).
- The Hague Programme: strengthening freedom, security and justice in the European Union, SL EU, C 53, 3. 3. 2005., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52005XG0303%2801%29> (29. 3. 2019.).
- The Stockholm Programme – An open and secure Europe serving and protecting citizens, SL EU, C 115, 4. 5. 2010., <http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/EU-framework/EUframeworkgeneral/The%20Stockholm%20Programme%202010/Stockholm-Programme-2010-EN.pdf> (29. 3. 2019.).
- Vienna Action Plan od 3. prosinca 1998., SL EU, C 19, 23. 1. 1999., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31999Y0123%2801%29> (29. 3. 2019.).

Sudska praksa

Sud Europske unije:

Predmet C-145/86, *Horst Ludwig Martin Hoffmann v Adelheid Krieg*, [1988] ECR 645 od 4. veljače 1988., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A61986CJ0145> (21. 2. 2019.).

Predmet C-474/93, *Hengst Import BV v Anna Maria Campese*, [1995] ECR I-2113 od 13. srpnja 1995., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61993CJ0474> (21. 2. 2019.).

Predmet C-7/98, *Dieter Krombach v André Bamberski*, [2000] ECR I-1935 od 28. ožujka 2000., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=CELEX:61998CJ0007> (21. 2. 2019.).

Predmet C-80/00, *Italian Leather SpA v WECO Polstermöbel GmbH & Co.*, [2002] ECR I-4995 od 6. lipnja 2002., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/GA/TXT/?uri=CELEX:62000CJ0080> (21. 2. 2019.).

Predmet C-38/98, *Renault SA v Maxicar SpA i Orazio Formento*, [2000] ECR I-2973 od 11. svibnja 2000., https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=CELEX%3A61998CJ0038_SUM (21. 2. 2019.).